

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาบทบาทหน้าที่ของ ผู้พิพากษาสมทบในศาลเยาวชนและครอบครัว ภาค 6 ผู้วิจัยได้ประมวลเอกสารในการวิจัยและนำเสนอ เอกสารงานวิจัย และกรอบความคิดในการวิจัยไว้ 3 ตอน ตามลำดับดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย

- 1.1 บทบาทหน้าที่ของผู้พิพากษาสมทบ
- 1.2 จริยธรรมของผู้พิพากษาสมทบ
- 1.3 คุณสมบัติของผู้พิพากษา (ที่เกี่ยวข้องกับผู้พิพากษาสมทบ)
- 1.4 จิตวิญญาณแห่งการเป็นผู้พิพากษาสมทบ
- 1.5 กฎระเบียบ อำนาจหน้าที่และวิธีปฏิบัติงานของผู้พิพากษาสมทบ
- 1.6 หน้าที่ของผู้พิพากษาสมทบเกี่ยวกับงานสงเคราะห์เด็กและเยาวชน

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 2.1 งานวิจัยในประเทศ
- 2.2 งานวิจัยต่างประเทศ

3. กรอบความคิดในการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
Pibulsongkram Rajabhat University

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

บทบาทหน้าที่ของผู้พิพากษาสมทบ

บทบาทหน้าที่ของผู้พิพากษาสมทบ แยกพิจารณาได้ 2 ลักษณะคือ พิจารณาตามบทบาทหน้าที่ และพิจารณาตามอำนาจหน้าที่

ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง (2543 : 44) ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้พิพากษาสมทบ ไว้เป็น 2 ประการ ดังต่อไปนี้

1. หน้าที่ในการปฏิบัติงาน
2. หน้าที่ในการดำรงตน

1. หน้าที่ในการปฏิบัติงาน แยกพิจารณาได้ 3 ประการ คือ

1. หน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาคดี ในการพิจารณาพิพากษาคดี จะต้องมีความรอบคอบพิจารณา ดังนี้

1.1 การมานั่งพิจารณาคดี ในการพิจารณาพิพากษาคดีซึ่งกฎหมายบัญญัติไว้ว่า จะต้องมียุติธรรมเป็นผู้พิพากษาสมทบด้วยนั้น เป็นหน้าที่ของผู้พิพากษาหัวหน้าศาลหรืออธิบดีที่จะเชิญผู้พิพากษาสมทบอีกสองคน โดยอย่างน้อยหนึ่งคนต้องเป็นผู้พิพากษาสมทบที่เป็นสตรี ดังนั้น เมื่อได้รับเชิญให้เป็นองค์คณะแล้ว การที่จะปฏิบัติหน้าที่ ในการพิจารณาพิพากษาคดีให้ถูกต้องเที่ยงธรรมผู้พิพากษาสมทบจำต้องรู้ข้อเท็จจริงในสำนวนโดยละเอียด โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ซึ่งในสำนวนจะมีรายงานการสืบเสาะของสถานพินิจเกี่ยวกับเรื่อง อายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญหา การศึกษา สุขภาพภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ ประวัติ ครอบครัว ตลอดจน สิ่งแวดล้อมทั้งปวงและสาเหตุแห่งการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน จึงจะสามารถนำไปใช้ในการอบรม สงเคราะห์หรือแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนให้เป็นผลดีได้ ผู้พิพากษาสมทบจึงต้องมีเวลาตรวจสอบสำนวนเตรียมการดำเนินการประเมินพิจารณาไว้ให้พร้อมก่อนออกนั่งพิจารณา

1.2 การนั่งพิจารณาคดี ผู้พิพากษาสมทบต้องวางตนเป็นกลางปราศจากอคติ และพึงสำรวมตนให้เหมาะสม ใช้วาจาสุภาพ ฟังความจากทุกฝ่ายด้วย ความตั้งใจและเสมอภาค

พร้อมทั้งรักษาบรรยากาศในห้องพิจารณาให้ดูสง่างามและดูศักดิ์สิทธิ์ งานอื่นใดนอกจากเรื่องของคดีในระหว่างพิจารณา ต้องยุติเสียชั่วคราว

1.3 การพิจารณาคดี แม้ในกฎหมายจะบัญญัติให้การพิจารณาคดีต้องบังคับตามคะแนนเสียงฝ่ายข้างมากของผู้พิพากษาและผู้พิพากษาสมทบที่เป็นองค์คณะพิจารณาคดีนั้น แต่ในการวินิจฉัยคดีแต่ละคดีนั้น จะมีปัญหาข้อเท็จจริงคือการวินิจฉัยซึ่งน้ำหนักคำพยาน และปัญหาข้อกฎหมาย คือการนำข้อเท็จจริงมาปรับกับกฎหมายประกอบอยู่ด้วยเสมอ ซึ่งการวินิจฉัยปัญหาเหล่านี้จะต้องมีความรู้หรือต้องศึกษาทางด้านกฎหมายมาก่อน แม้จะมีผู้พิพากษาสมทบบางคนเรียบจบมาทางด้านกฎหมาย แต่การพิจารณาคดีเหล่านี้จึงต้องให้เกียรติและรับฟังความคิดเห็นของผู้พิพากษายาอาชีพ และจะติดตามเหมือนไม่เห็นด้วยตามเหตุผลที่ถูกต้องและหลักวิชาการที่ศึกษาค้นคว้ามาและอ้างอิงได้ ไม่เอาความรู้สึกหรือความเชื่อมาใช้ในการวินิจฉัยคดี

ส่วนในการกำหนดวิธีการลงโทษเด็กและเยาวชน ผู้พิพากษาสมทบต้องใช้ศึกษาวิธีการที่สามารถนำมาใช้กับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดได้ โดยการกำหนดวิธีการหรือการลงโทษต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว ที่มุ่งระอบรมแก้ไขเด็กและเยาวชนประกอบกัน แต่ขณะเดียวกันหากเป็นคดีมีผู้เสียหายต้องคำนึงถึงการคุ้มครองผู้เสียหายด้วย

4.4. การลงชื่อในสำนวนความ ผู้พิพากษาสมทบมีหน้าที่ต้องลงชื่อในคำเบิกความ รายงานกระบวนพิจารณาและคำพิพากษาให้ครบถ้วน เพราะหากหลงลืมจะเกิดปัญหาเรื่อง การพิจารณาครบองค์คณะหรือไม่ ทั้งหากบังเอิญคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลสูงสุดอาจจะต้องถูก ย้อนสำนวนทำให้คดีล่าช้าและโดยเฉพะอย่างยิ่ง ในคำพิพากษฉบับตัวจริงนั้น คู่ความอาจจะจำเป็นต้องนำไปใช้ในการทำนิติกรรมหรือการอื่นใด หากผู้พิพากษาสมทบลงชื่อชกซ้ำอาจเกิดความเสียหายแก่คู่ความได้

2. หน้าที่ในการสงเคราะห์เด็กและเยาวชน

การสงเคราะห์เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดนั้น วัตถุประสงค์สำคัญก็เพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถกลับไปอยู่ร่วมกับสังคมได้โดยไม่เป็นผู้ก่อปัญหาให้แก่สังคมอีก ภาวะเช่นนี้คงใช้การอบรมสั่งสอนแต่เพียงอย่างเดียวจะไม่เพียงพอ ต้องมีโครงการสงเคราะห์อบรมอย่าง

ต่อเนื่อง และเหมาะสม นับตั้งแต่ก้าวแรกที่เด็กและเยาวชนก้าวสู่ระบบของศาลเยาวชนและครอบครัว และต้องมีโครงการรองรับแม่เด็กและเยาวชนนั้นได้รับการปล่อยตัวไปแล้วก็ตาม

ในพื้นที่แต่ละพื้นที่ปัญหาที่เป็นสาเหตุสำคัญ ทำให้เด็กและเยาวชนกระทำความผิดนั้นคงจะแตกต่างกันออกไปและก็คงจะมีหลาย ๆ ส่วนที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกัน โครงการต่างๆที่จัดขึ้นเพื่อสงเคราะห์เด็กและเยาวชนนั้นจึงพิจารณาให้เหมาะสมกับสภาพเด็กและสภาพพื้นที่ในแต่ละศาลจะมีโครงการต่าง ๆ ที่จัดขึ้นเพื่อสงเคราะห์เด็กและเยาวชน เช่น

- ก. โครงการกองทุนปล่อยชั่วคราว
- ข. โครงการบำบัดรักษายาเสพติดก่อนและหลังพิพากษา
- ค. โครงการกิจกรรมประจำเดือน
- ง. โครงการอาหารเสริม
- จ. โครงการฝึกอบรมวิชาชีพ
- ฉ. โครงการสงเคราะห์เด็กและเยาวชนหลังปล่อย

โครงการต่าง ๆ เหล่านี้ ผู้พิพากษาสมทบจะได้รับการแต่งตั้งหรือมอบหมายให้เป็นผู้ดำเนินการและรับผิดชอบ ซึ่งผู้พิพากษาสมทบต้องใช้ทั้งเวลา กำลังกาย กำลังสติปัญญา บริหาร และผลักดันโครงการที่ได้รับมอบหมายให้บรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งผู้ที่ได้รับประโยชน์ก็คือเด็กและเยาวชน และผลประโยชน์สุดท้ายก็จะตกได้แก่สังคมและประเทศชาติ

ปกติแล้วผู้พิพากษาสมทบจะได้รับการแต่งตั้งให้เป็นกรรมการสงเคราะห์อีกตำแหน่งหนึ่ง

ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 มาตรา 35 กำหนดอำนาจหน้าที่ของกรรมการสงเคราะห์ไว้ว่า

1. ให้ความปรึกษาแก่ผู้อำนวยการสถานพินิจ
2. ช่วยเหลือกิจการของสถานพินิจเพื่อสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กและเยาวชน

จึงเห็นได้ว่าผู้พิพากษาสมทบนั้นต้องทำหน้าที่ในฐานะกรรมการสงเคราะห์อีกตำแหน่งหนึ่ง แต่มิใช่ผู้พิพากษาสมทบที่มีได้เป็นกรรมการสงเคราะห์ จะไม่มีหน้าที่ในการสงเคราะห์เด็กและเยาวชนถือเป็นหน้าที่หลักและเป็นหน้าที่สำคัญของผู้พิพากษาสมทบเพราะลำพังเพียงแต่ผู้พิพากษาสมทบใช้เวลาสอบถามข้อเท็จจริงและอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชนในช่วงเวลาที่มานั่งพิจารณาคดี ซึ่งเป็น

ระยะเวลาสั้นๆ คงจะไม่สามารถแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดให้กลับตนเป็นพลเมืองดีตามความมุ่งหมายของการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวได้

3. หน้าที่ในการร่วมกิจกรรมกลุ่ม

การมาปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาสมทบจะมาตามเวลาที่ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลหรืออธิบดีกำหนดให้มาเป็นครั้งคราว ส่วนในการสงเคราะห์เด็กและเยาวชนนั้นอาจจะต้องมีกิจกรรมในการหารายได้เพื่อใช้ในการสงเคราะห์เด็กและเยาวชนด้วย ดังนั้น การปฏิบัติงานของผู้พิพากษาสมทบแม้จะมีผู้บังคับบัญชาโดยตรง คือผู้พิพากษาหัวหน้าศาลหรืออธิบดีก็ตาม แต่เพื่อให้การประสานเป็นไปด้วยความราบรื่นและเป็นการแบ่งเบาภาระของผู้พิพากษาสมทบทั้งหมด เรียกว่า ประสานผู้พิพากษาสมทบ ซึ่งมีหน้าที่สำคัญคือเป็นผู้รับนโยบายจากผู้พิพากษาหัวหน้าศาลหรืออธิบดีนำไปปฏิบัติ เป็นผู้ประสานงานในระหว่างผู้พิพากษาสมทบด้วยตนเอง และยังเป็นตัวแทนของผู้พิพากษาสมทบไปปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ในนามของผู้พิพากษาสมทบอีกด้วย นอกจากนี้ในศาลแต่ละศาลยังมีมูลนิธิของศาลซึ่งตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ในการสงเคราะห์เด็กและเยาวชนในด้านการศึกษา การฝึกอาชีพ ตลอดจนการจัดหาที่พักอาศัยแก่เด็กและเยาวชนเมื่อได้รับการปล่อยจากสถานพินิจแล้ว โดยผู้พิพากษาสมทบจะเป็นสมาชิกและได้รับเลือกเป็นกรรมการเพื่อบริหารงานของมูลนิธิให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

ดังนั้น นอกจากงานในการพิจารณาคดีหรือการสงเคราะห์เด็กแล้ว ผู้พิพากษาสมทบบังคับต้องให้ความร่วมมือเข้าร่วมประชุมผู้พิพากษาสมทบ ประชุมมูลนิธิหรือการเข้าร่วมจัดกิจกรรมใด ๆ เพื่อหารายได้มาใช้ในการสงเคราะห์เด็กและเยาวชนด้วยหรือกิจกรรมอื่นใด เช่น การไปประชุม การสัมมนา การร่วมงานวันสำคัญ เป็นต้น อันถือได้ว่ากระทำในนามของศาลหรือผู้พิพากษาสมทบ

2. หน้าที่ในการดำรงตน

สถาบันตุลาการเป็นสถาบันมีหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในสังคม จึงถือเป็นที่ยึดมั่นของประชาชน ฉะนั้นหัวใจสำคัญของการปฏิบัติหน้าที่คือ ต้องเป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริตและยุติธรรม ผู้พิพากษาสมทบ แม้จะมีได้ปฏิบัติหน้าที่ผู้พิพากษาเป็นอาชีพ แต่ในการพิจารณาพิพากษาคดีก็มีสิทธิมีเสียงเท่ากับผู้พิพากษายาอาชีพ ฉะนั้นในการดำรงตนจึงต้องมี

กรอบระเบียบไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าผู้พิพากษาอาชีพ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ และประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการมาใช้บังคับโดยอนุโลม ฉะนั้น ในการดำรงตนของผู้พิพากษาสมทบ ต้องปฏิบัติดังต่อไปนี้

1. ต้องเป็นผู้มีความซื่อสัตย์ สุจริต เทียงธรรม ถูกต้องตามกฎหมายและนิติประเพณี ทั้งจักต้องแสดงให้เห็นเป็นที่ประจักษ์แก่สาธารณชนด้วยว่า ตนปฏิบัติเช่นนี้อย่างเคร่งครัด

2. ผู้พิพากษาสมทบต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการโดยชอบด้วยกฎหมาย ห้ามมิให้ขัดขึ้นหลักเสียง ถ้าไม่เห็นพ้องด้วยกับคำสั่งนั้น จะเสนอความเห็นคัดค้านเป็นหนังสือก็ได้ แต่ต้องเสนอโดยด่วน และเมื่อได้คัดค้านแล้วผู้บังคับบัญชามีได้สั่งถอนหรือแก้ไขคำสั่งที่สั่งไป ผู้พิพากษาสมทบต้องปฏิบัติตามคำสั่งห้ามมิให้กระทำการขัดผู้บังคับบัญชาเหนือตน เว้นแต่จะได้รับการอนุญาต

3. ในการนั่งพิจารณาคดี ผู้พิพากษาสมทบจักต้องวางตนเป็นกลางและปราศจากอคติ ทั้งพึงสำรวมตนให้เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ แต่งกายเรียบร้อย ใช้วาจาสุภาพฟังความจากคู่ความและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายอย่างตั้งใจ ให้เสมอภาคและมีเมตตาธรรม

4. จะต้องออกเวลาให้แก่ราชการ จะละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการมิได้ หากขาดการปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบปฏิบัติการที่กำหนดถึงสามครั้งโดยไม่มีเหตุสมควร ผู้พิพากษาสมทบต้องพ้นจากตำแหน่ง

5. ผู้พิพากษาสมทบต้องสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญด้วยความบริสุทธิ์ใจ แต่ต้องไม่เข้าไปเป็นกรรมการสมาชิกหรือเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมืองและจักต้องไม่เข้าเป็นตั้งกระทำการร่วม กระทำการสนับสนุนในการโฆษณาหรือชักชวนใด ๆ ในการทั้งไม่พึงกระทำการใด ๆ อันเป็นการฝักใฝ่พรรคการเมือง หรือกลุ่มการเมือง นอกจากการไปใช้สิทธิเลือกตั้งเท่านั้น

6. ผู้พิพากษาสมทบ ต้องเป็นคนสุภาพเรียบร้อย ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหน้าที่ราชการห้ามมิให้ดูหมิ่นเหยียดหยามบุคคลใด ๆ และกระทำการใด ๆ อันเป็นเหตุให้แตกความสามัคคีระหว่างข้าราชการและหรือผู้พิพากษาสมทบ

7. ผู้พิพากษาสมทบต้องรักษาความลับของทางราชการ

8. ผู้พิพากษาสมทบจักต้องประพฤติตามขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม อันดีงาม สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กและเยาวชนได้

สันติ ทักราล (2545 : 1) ได้กล่าวไว้อีกว่า ตามกฎหมายแล้ว ผู้พิพากษาสมทบบมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับ ผู้พิพากษาในศาลเยาวชนและครอบครัว ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ประการ ดังนี้

ประการที่ 1 คือ อำนาจหน้าที่ในการนั่งพิจารณาพิพากษาคดี ร่วมกับผู้พิพากษาในศาลเยาวชนและครอบครัว ผู้พิพากษาสมทบทุกท่านเป็นเจ้าพนักงานในตำแหน่งตุลาการศาลยุติธรรม ซึ่งนอกจากจะมีอำนาจหน้าที่ในการให้ความเห็นในที่ประชุมปรึกษาและตัดสินคดีแล้วยังต้องมีหน้าที่ในการดำรงตนโดยคำนึงถึงเกียรติยศและศักดิ์ศรีของการเป็น ผู้พิพากษา สมทบ ต้องรักษาระเบียบวินัยเช่นเดียวกับผู้พิพากษาทั่วไป ซึ่งตามกฎหมายได้กำหนดให้เขาถือกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมและประมวลจริยธรรมของ ข้าราชการฝ่ายตุลาการ มาใช้บังคับแก่ผู้พิพากษาสมทบด้วย จึงเป็นเรื่องที่ท่านทั้งหลายต้อง ยึดถือและตั้งมั่นอยู่ในความซื่อสัตย์สุจริตรวมตลอดทั้งการดำรงตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคคลทั่วไปอีกด้วย

ประการที่ 2 คือ การอบรมสั่งสอนดูแลแก้ไขและฟื้นฟูส่งเสริมเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิด ซึ่งถูกฟ้องร้องหรือที่ถูกศาลพิพากษาคดีแล้ว ซึ่งถือเป็นหน้าที่อันสำคัญยิ่งที่ท่านทั้งหลายได้อาสาและสมัครใจเข้ามาทำงานในส่วนนี้จะต้องปฏิบัติ ตามกฎหมายเท่าในขณะศาลยังมีได้แยกเป็นองค์หรืออิสระจากกระทรวงยุติธรรมสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนยังอยู่ในการปกครองบังคับบัญชาของศาลเยาวชนและครอบครัว การพิพากษาคดีของศาลก็คงใช้ดุลพินิจโดยจำแนกเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดออกเป็น 2 กลุ่ม กล่าวคือ ถ้าเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดมีพฤติกรรมไม่ร้ายแรง ทำไปเพราะความรู้เท่าไม่ถึงการณ์หรือเพราะความเข่าวรัย ศาลก็จะใช้ดุลพินิจมอบตัวเด็กให้บิดามารดากลับไปอบรมสั่งสอนควบคุมดูแลเอง แต่ถ้าเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิด มีพฤติกรรมที่กระทำความผิดร้ายแรงเป็นภัยต่อสังคม ศาลก็จะใช้ดุลพินิจส่งตัวเข้าไปฝึกอบรมยังสถานพินิจ และศาลหรือผู้พิพากษาสมทบก็จะเข้าไปติดตามกำกับดูแลว่าเด็กและเยาวชนผู้นั้นสามารถแก้ไขฟื้นฟูตนเองได้มากน้อยเพียงใด และมีพัฒนาการที่ดีขึ้นหรือไม่อย่างไร ตลอดจนให้คำแนะนำแก่ผู้อำนวยการสถานพินิจ เพื่อให้การอบรมสั่งสอนเด็ก

และเยาวชนเหล่านั้นให้สามารถกลับตัวและได้รับการปล่อยตัวออกมาเป็นพลเมืองที่ดีสามารถใช้ชีวิตกับสังคมภายนอกได้โดยปกติสุข

จริยธรรมของผู้พิพากษาสมทบ

โสภณ รัตนกร (2546 : 97) ได้อธิบายไว้ว่า จริยธรรม จรรยาบรรณ มารยาท นอกจากคำว่าจรรยาบรรณแล้ว เราจะได้ยินคำว่า จริยธรรมของ ผู้พิพากษา มารยาทของทนายความอีกด้วย คำเหล่านี้ต่างก็มีความหมายว่าเป็นกฎ หลักเกณฑ์ หรือแนวทางที่ผู้ประกอบวิชาชีพจะต้องยึดถือปฏิบัติเหมือนกัน คำว่า จรรยาบรรณเน้นในด้านการปฏิบัติหน้าที่ที่ทำงาน อาจไม่รวมถึงการประพฤติปฏิบัติตนนอกหน้าที่การทำงาน ไม่รวมถึงชีวิตส่วนตัวหรือครอบครัว คำว่า จริยธรรม จึงน่าจะกว้างกว่าจรรยาบรรณ เพราะมุ่งไปในทางด้านจิตใจ อุดมการณ์ หลักการ และหลักศีลธรรมด้วย ส่วนคำว่ามารยาท เน้นไปทางด้านกิริยา วาจา หรือการแสดงออกภายนอกมากกว่า จรรยาบรรณ จริยธรรม หรือมารยาทของผู้ประกอบวิชาชีพ อาจมีการกำหนดไว้ในสาลักษณ์อักษร หรือเป็นเพียงประเพณีหรือแนวทางปฏิบัติก็ได้ บางเรื่องมีผลบังคับทางกฎหมาย บางเรื่องอาจเป็นเพียงการบังคับโดยสังคมเท่านั้น

วินัยของข้าราชการตุลาการ เป็นหลักเกณฑ์ในการประพฤติปฏิบัติของข้าราชการอย่างหนึ่งและมีกฎหมายรับรอง ถ้าไม่ปฏิบัติตามจะถูกลงโทษทางวินัย ส่วนที่เป็นวินัยของพระหรือของศีลของพระ ไม่มีโทษทางกฎหมาย แต่มีโทษในทางสังคมเป็นเรื่องของพระจะ จัดการกันเอง เมื่อพูดถึงจรรยาบรรณหรือจริยธรรมแล้ว จะบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษรหรือเป็นที่รับรู้กันทั่วไป แต่ว่าบางส่วนอาจเป็นเพียงประเพณีไม่มีลายลักษณ์อักษร เป็นเรื่องวิธีปฏิบัติ เช่น กฎจรรยา กฎหมายจรรยา ถ้าใครไม่ทำตามอาจจะต้องได้รับโทษตามกฎหมาย แต่จรรยาบรรณมีอยู่ในสามัญสำนึกของแต่ละคนที่จะต้องรู้ เช่น ผู้พิพากษาที่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องกับคดีใด เขาจะไม่ตัดสินใจคดีนั้น ในกฎหมายเขียนไว้ชัดว่าตัวแทนถ้าทำหน้าที่ตัวแทนและมีผลประโยชน์ขัดต่อตัวการหาหน้าที่นั้นไม่ได้ เช่น มีเจ้าหน้าที่ของรัฐระดับสูงระดับหนึ่งมีปัญหาเรื่องจริยธรรม ท่านอ้างว่าไม่เห็นมีกฎหมายกล่าวห้ามทำอย่างนี้ไม่ถูก จะอ้างไม่มีกฎหมายแล้วไม่ผิดจริยธรรมไม่ถูกจริยธรรมมันละเอียดอ่อนลึกซึ้งไปกว่าที่บัญญัติไว้ในกฎหมายอย่างทนายความที่ไปรับความคู่ความข้าง

หนึ่งแล้วจะไปรับอีกฝ่ายหนึ่งไม่ได้ผลประโยชน์มันชัดเจน เรื่องของจริยธรรมมักกว้างขวางไม่มีโทษในทางกฎหมาย ไม่มีโทษในทางวิชาชีพ แต่ว่าอาจจะถูกดำเนินโดยสังคมพวกเดียวกันเองหรือสังคมอาจตั้งข้อรังเกียจได้

เมื่อผู้พิพากษาเป็นผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมายสาขาหนึ่งจะต้องมีจริยธรรมที่ค่อนข้างสูงกว่าวิชาชีพอื่น หลักจริยธรรมสำหรับผู้พิพากษากล่าวไว้ว่าผู้พิพากษาต้องมีระเบียบวินัยตามพระราชบัญญัติข้าราชการฝ่ายตุลาการต้องปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับและคำสั่งที่ออกโดยกระทรวงยุติธรรมซึ่งเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติต่าง ๆ ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นแนวทางเดียวกัน แต่ที่สำคัญที่สุดมีประมวลจริยธรรมของข้าราชการฝ่ายตุลาการออกมาซึ่งเขียนไว้รวม 44 ข้อเกือบจะกล่าวได้ว่าเป็นประมวลจริยธรรมฉบับแรกของเมืองไทยของวิชาชีพที่ฝึกกันในเมืองไทย

ผู้พิพากษาสมทบ ทำหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดี เช่นเดียวกับผู้พิพากษา ต้องมีจริยธรรมและวินัยทำนองเดียวกับผู้พิพากษาเช่นกัน เห็นได้ว่าประมวลจริยธรรมของข้าราชการตุลาการ ท่านวิชา มหาคุณ ได้กล่าวไว้แล้วว่าท่านเขียนไว้ชัดเจนในข้อสุดท้าย ข้อ 44 ว่าให้นำประมวลจริยธรรมมาใช้กับผู้พิพากษาสมทบด้วย สำหรับผู้พิพากษาสมทบในศาลเยาวชนและครอบครัวนั้น ยังมี พ.ร.บ. จัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวได้บัญญัติไว้หลายมาตรา ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่จะต้องปฏิบัติหรือเป็นจริยธรรมอย่างหนึ่งเหมือนกัน อย่างในมาตรา 31 ได้บัญญัติไว้ชัดเจนว่าต้องนำบัญญัติว่าด้วยวินัย และรักษาวินัยสำหรับข้าราชการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบว่าด้วยข้าราชการตุลาการใช้บังคับกับผู้พิพากษาสมทบโดยรวมเหมือนกัน ผู้พิพากษาสมทบจะต้องมีอุดมการณ์ มีความซื่อสัตย์สุจริต ความเที่ยงธรรม ปราศจากอคติ มีความเป็นกลางเช่นเดียวกับผู้พิพากษาเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ให้ลุล่วงไปด้วยดี หากผู้พิพากษาสมทบไม่มีการสำรวจ ไม่รู้จักวางตนให้เหมาะสม ไม่ดำรงตนให้เป็นที่น่าเชื่อถือของคนทั่วไปแล้ว ก็ยากที่จะปฏิบัติหน้าที่ได้ดี ผู้พิพากษาสมทบ บางท่านซึ่งได้สอบผ่านการอบรมมาแล้ว ถ้า ก.ต. ไม่แน่ใจว่าท่านจะดำรงตนอยู่ในจริยธรรมได้หรือบางท่านอาจจะมีประวัติเป็นที่สงสัยของประชาชน อาจจะยังไม่ยอมรับนับถือ ก.ต. ก็ไม่ให้ผ่าน ไม่ให้ได้รับการแต่งตั้ง

จริยธรรมของผู้พิพากษาสมทบคืออะไร ส่วนแรกคือส่วนที่เป็นวินัยที่กฎหมายบอกกว่า ให้เอาวินัยของข้าราชการตุลาการมาใช้โดยรวมมีอยู่ในมาตรา 49 ถึงมาตรา 61 ของ พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการฯ มีข้อความโดยย่อดังนี้

มาตรา 49 ในการพิจารณาพิพากษาคดีได้กล่าวไว้ว่าผู้พิพากษา จะต้องอยู่ในมารยาทอันดีงาม

มาตรา 51 กล่าวว่า ข้าราชการตุลาการจะเป็นกรรมการพรรคการเมือง หรือสมาชิกพรรคการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมืองไม่ได้ข้อนี้ไม่แน่ใจว่าจะมาใช้กับผู้พิพากษาสมทบได้เต็มที่ แต่คงจะใช้ได้อย่างมากก็โดยรวม ๆ แต่ถ้าจะเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมืองโดยชัดเจนก็ต้องระมัดระวัง

มาตรา 52 กล่าวว่า ตุลาการต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาชอบด้วยกฎหมาย ไม่ให้กระทำการข้ามผู้บังคับบัญชา เพราะว่าท่าน ไม่ใช่ผู้พิพากษาซึ่งอยู่ใต้บังคับบัญชา มีผู้บังคับบัญชาโดยตรง เช่นเดียวกับผู้พิพากษาก็จะต้องให้ความเคารพ และเชื่อฟังในความหนักแน่นผู้บังคับบัญชา หรือผู้พิพากษาหัวหน้าศาล ที่ทำงานอยู่ด้วยกัน

มาตรา 53 ความซื่อสัตย์สุจริต และเที่ยงธรรม ผู้พิพากษาสมทบต้องมีไม่น้อยไปกว่าผู้พิพากษาธรรมดา

มาตรา 53 วรรคสอง กล่าวว่า ตุลาการต้องไม่รายงานเท็จให้ใครก็ไม่ควรทั้งนั้น

มาตรา 54 กล่าวว่า ข้าราชการตุลาการต้องอุทิศเวลาของตน ให้แก่ข้าราชการอย่าละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการ ในมาตราของพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชน กล่าวไว้ว่าถ้าขาดเวร ปฏิบัติการ 3 ครั้ง โดยไม่มีเหตุสมควรให้พ้นจากตำแหน่ง

มาตรา 54 กล่าวว่า ตุลาการต้องไม่ประกอบอาชีพหรือวิชาชีพ หรือการกระทำที่กระทบกระเทือนทางการปฏิบัติหน้าที่ หรือเสื่อมเสียต่อศักดิ์ศรีแห่งตำแหน่งหน้าที่ราชการ ท่านต้องระมัดระวังมากกว่าผู้พิพากษาธรรมดา เพราะผู้พิพากษาธรรมดาไม่ค่อยมีกิจการงานหน้าที่อื่น นอกจากการเป็นตุลาการ ในวรรคสองได้กล่าวว่าข้าราชการตุลาการต้องไม่เป็นกรรมการ ผู้จัดการที่ปรึกษากฎหมายหรือดำรงตำแหน่งอื่นใด ที่มีลักษณะงานคล้ายคลึงกับในห้างหุ้นส่วนบริษัท ข้อนี้เอามาใช้กับผู้พิพากษาสมทบเต็มที่ไม่ได้ เพราะหน้าที่การงานและลักษณะการเข้ามาเป็น

ผู้พิพากษาสมทบเป็นงานชั่วคราวจะไม่ให้ทำหน้าที่การงานเหล่านั้นคงจะไม่ได้ แต่ทำนองเดียวกัน ข้าราชการตุลาการต้องไม่เป็นกรรมการในรัฐวิสาหกิจหรือกิจการอื่นของรัฐในทำนองเดียวกัน เว้นแต่ได้รับมอบอำนาจจาก ก.ต. เพื่อจะให้ผู้พิพากษาดำรงตนเป็นกลางเพราะอาจเกิดการระแวงสงสัยจากประชาชน

มาตรา 55 กล่าวว่า ตุลาการต้องรักษาชื่อเสียงไม่ให้ได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วเป็นคนเสเพล มีหนี้สินรุงรัง เสพของมีเงินเมื่อนั้นไม่สามารถครองสติได้ เล่นการพนันเป็นอาจิน หรือทำผิดอาญา หรือประพฤติซึ่งอาจจะทำให้เสียเกียรติแห่งตำแหน่งหน้าที่การงาน

มาตรา 56 กล่าวว่า ตุลาการต้องสุภาพเรียบร้อย และช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหน้าที่การงาน ห้ามดูหมิ่นเหยียดหยามบุคคลใด ๆ

มาตรา 57 กล่าวว่า ข้าราชการตุลาการต้องถือปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ

มาตรา 58 กล่าวว่า ข้าราชการตุลาการต้องไม่กระทำการ ซึ่งเป็นเหตุให้แตกความสามัคคีระหว่างข้าราชการ

มาตรา 59 กล่าวว่า ข้าราชการตุลาการ ต้องมีความอดทน และอำนวยความสะดวกในหน้าที่ราชการ

มาตรา 60 กล่าวว่า ข้าราชการตุลาการต้องรักษาความลับทางราชการ มีเขียนไว้ในพร.บ. จัดตั้งศาลเยาวชน และในการปฏิญาณตนของผู้พิพากษาสมทบเป็นเรื่องที่ต้องปฏิบัติ ถ้าไม่ปฏิบัติถือว่าผิดวินัย

มาตรา 26 (5), (6) แห่ง พร.บ. จัดตั้งศาลเยาวชน บัญญัติว่า ผู้พิพากษาสมทบจะต้องไม่เป็นข้าราชการประจำ ข้าราชการเมือง สมาชิกรัฐสภาหรือทนายความ และจะต้องมีธรรมาชีพและความประพฤติเหมาะสมแก่การพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

ประมวลจริยธรรมของข้าราชการตุลาการกับผู้พิพากษาสมทบ

ต้น เวทไว (2536 : 98) ได้กล่าวไว้ว่า ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาสมทบนั้น นอกจากที่มีตัวบทกฎหมายบัญญัติไว้โดยตรงแล้วประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการที่คณะกรรมการตุลาการได้กำหนดไว้ เพื่อเป็นข้อแนะนำและแนวทางปฏิบัติหน้าที่ข้าราชการศาลยุติธรรม

และการครองตนในสังคมของ ผู้พิพากษาโดยให้ถือปฏิบัติรวมทั้ง ผู้พิพากษาสมทบด้วยได้มีข้อกำหนดให้นำประมวลจริยธรรมดังกล่าวข้างต้นมาบังคับใช้ โดยอนุโลมเท่าที่จะพึงใช้บังคับได้ ดังนั้นในการปฏิบัติหน้าที่ใน ฐานะของ ผู้พิพากษาสมทบจึงต้องอยู่ในกรอบของอุดมการณ์ของผู้พิพากษารวมทั้งการดำรงตนด้วย แต่ถ้ากิจการใดที่ผู้พิพากษาสมทบได้กระทำอยู่ก่อนเข้ามาเป็นผู้พิพากษาสมทบก็ย่อมดำเนินกิจการดังกล่าวต่อไป เช่นสามารถเป็นกรรมการผู้จัดการ ที่ปรึกษาหรือดำรงตำแหน่งอื่นใดในห้างหุ้นส่วน บริษัท ห้างร้าน หรือธุรกิจของเอกชนซึ่งแสวงหากำไรหรือกรรมการ สมาชิก เจ้าหน้าที่ของสมาคม สโมสร ชมรมหรือองค์การใด ๆ ได้ แต่ในการปฏิบัติหน้าที่ผู้พิพากษาสมทบจะต้องปฏิบัติ หน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต เทียงธรรม และปราศจากอคติ ในการร่วมนั่งพิจารณาคดีต้องสำรวมตนให้เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่และวางตนเป็นกลางในการปรึกษาคดีกับ ผู้พิพากษา ผู้พิพากษาสมทบ ต้องให้ข้อคิดเห็นและเหตุผลประกอบต้องเคารพและรับฟังความเห็นของกันและกัน โดยละวางเสียซึ่งอคติทั้งปวง หากมีเหตุที่จะพึงถอนตัวจากการนั่งพิจารณาคดีเรื่องใด ต้องแจ้งให้ผู้พิพากษาทราบและต้องรักษาความลับของทางราชการ เป็นต้น ซึ่งข้อกำหนดต่าง ๆ ดังกล่าวนี เพื่อช่วยให้ผู้พิพากษาสมทบปฏิบัติหน้าที่ของตนได้ดี เช่นเดียวกับ ผู้พิพากษา ทั้งนี้เพื่อให้ผู้พิพากษาและบุคคลทั่วไปมีความเชื่อถือ สรรพคุณ ไว้ดวงใจในการประสาทความยุติธรรมของศาลทั้งในฐานะที่เป็นสถาบันและตัวบุคคล ถ้าผู้พิพากษาสมทบมิได้ดำรงตนให้อยู่ในกรอบแห่งจริยธรรมข้าราชการตุลาการ แล้วย่อมไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ให้สมบูรณ์ตามความมุ่งหมาย ตามกฎหมายได้

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า บุคคลที่จะมาเป็นผู้พิพากษาสมทบนั้น นอกจากจะมีคุณสมบัติตามข้อกำหนดแล้ว ยังจะต้องเป็นบุคคลผู้เปี่ยมไปด้วยเมตตาธรรม คุณธรรม และพร้อมที่จะอุทิศกำลังกาย กำลังทรัพย์ และเวลาให้แก่งานในหน้าที่ของตนอย่างแท้จริง ซึ่งผลตอบแทนที่ได้รับนั้นเป็นเพียงนามธรรมเท่านั้น จึงเป็นบุคคลที่ควรได้รับการยกย่องและนับถือเป็นอย่างยิ่ง โสภณรัตน์ (2546 : 99) ได้อธิบายไว้เกี่ยวกับ ประมวลจริยธรรมของข้าราชการตุลาการ ผู้ที่รับผิดชอบร่างขึ้นมาคือ ท่านองคมนตรี นายธานีทร ทรัพย์วิเชียร มีอยู่ 44 ข้อ ได้กล่าวถึงอุดมการณ์ของผู้พิพากษา จริยธรรมที่เกี่ยวกับการพิจารณาคดี งานธุรการ กิจกรรมอื่น ๆ การดำรงตน และครอบครัวของผู้พิพากษาและผู้พิพากษาสมทบ ที่เกี่ยวกับจริยธรรมส่วนหนึ่งจะซ้ำกับวินัยที่มีอยู่ ใน พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ ส่วนอื่นอาจจะเอามาจากระเบียบประเพณี ข้อบังคับของกระทรวงยุติธรรมจากคำแนะนำของประธานศาลฎีกาและข้อเสนอแนะที่ก.ต.ได้ให้ไว้ประมวลจริยธรรม 44 ข้อ อาจสรุปให้เหลือ 5 ข้อ คือ

1. ความซื่อสัตย์สุจริต
2. ความรู้ ความสามารถ
3. ความมีใจเป็นธรรม
4. ความพอดี
5. การวางตัว การวางตน การประพฤติและปฏิบัติตน

1. ความซื่อสัตย์สุจริต เป็นหัวใจของตุลาการทุกคน รวมทั้งผู้พิพากษาสมทบด้วย ในประมวลจริยธรรมข้อหนึ่งซึ่งเป็นอุดมการณ์ของผู้พิพากษาได้บัญญัติไว้ว่าหน้าที่ของผู้พิพากษา คือการประสาทความยุติธรรมแก่ผู้มีอรรถคดี ซึ่งจะต้องปฏิบัติด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เทียงธรรม ถูกต้องตามกฎหมายและนิติประเพณี ทั้งจะต้องแสดงให้เห็นที่ประจักษ์แก่สาธารณชนด้วย ว่าตน ปฏิบัติเช่นนั้นอย่างเคร่งครัดครบถ้วน เพื่อการนี้ผู้พิพากษาต้องยึดมั่นในความอิสระของตน และ เกิดทุนไว้ซึ่งเกียรติศักดิ์แห่งสถาบันตุลาการ ต้องแสดงให้เห็นว่าเขาได้รับความยุติธรรมด้วย ผู้พิพากษาไม่เพียงแต่สุจริตเท่านั้น ต้องไม่มีเจตนาแห่งความทุจริตด้วย และต้องไม่ทำให้เขารู้ว่าด ระวังด้วย

2. ความรู้ความสามารถ ถ้าท่านมีความซื่อสัตย์สุจริตและให้ความเป็นธรรมเขา แต่ คดีของท่านออกมาไม่ถูกต้อง ไม่รวดเร็ว ไม่มีประสิทธิภาพให้เขาเชื่อว่าเขาได้รับความเป็นธรรม คงยาก ผู้พิพากษาสมทบต้องทำงานด้วยใจรักหรืออยุ่จะเข้ามาช่วยเหลือ เสียสละ เข้ามารับใช้ สังคม ห่วงใยปัญหาครอบครัว ทำตัวให้เป็นประโยชน์ ต้องฝึกฝนตนเอง ให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความ สามารถในการพิจารณาคดีของศาลเยาวชน

2.1 ต้องไม่หลงใหลในความเข้าใจกับตัวบทกฎหมายที่เกี่ยวข้องบ้างพอสมควร ไม่ ถึงกับต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญทางกฎหมาย

2.2 ต้องทำใจให้คุ้นเคยกับหลักกฎหมายสำคัญ ที่เกี่ยวกับเด็กและครอบครัววิธี พิจารณากฎหมาย หลักสำคัญใหญ่ ๆ ในระหว่างพิจารณาก็อาจจะได้ถาม สอบถามจาก ผู้พิพากษาธรรมดาให้เข้าใจไว้

2.3 ต้องฝึกฝนให้เข้าใจในการวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริง รู้จักใช้เหตุผลใช้สามัญสำนึกและวินิจฉัยปัญหาด้วยความรอบคอบเอาใจใส่โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องของเด็ก เยาวชนและปัญหาครอบครัว

2.4 มีความสามารถในการไกล่เกลี่ย การประนีประนอม ต้องมีความรู้ความสามารถรู้จักใช้ศิลปะที่จะชักจูงให้เกิดการประนีประนอม ให้เกิดผลประโยชน์แก่เด็กและครอบครัวที่มีคดีขึ้นมาสู่ศาลให้ได้

3. ความมีใจเป็นธรรม ผู้พิพากษาสมทบต้องมีจิตใจเป็นธรรม เป็นกลาง ต้องอิสระ ไม่ไปอยู่ใต้อาณัติของใคร ต้องไม่มีอคติ 4 ประการในการตัดสินสำเอียงเพราะ รัก หลง ชิง และ ความกล้าหาญในการตัดสินด้วยความถูกต้อง ใช้กฎหมายให้เกิดประโยชน์พร้อมที่จะแก้ไขสิ่งที่ไม่เป็นธรรม ความชอบธรรมคือหัวใจของการเป็นผู้พิพากษา

4. ความพอดีหรือดุลพินิจที่เหมาะสมคดีเด็กและเยาวชนกับคดีครอบครัวต้องพิจารณาเป็นรายบุคคลให้เหมาะสม ผู้พิพากษาสมทบจำเป็น และมีบทบาทยิ่งกว่าผู้พิพากษาธรรมดา ผู้พิพากษาธรรมดาที่อยู่ศาลเด็ก หลาย ๆ คนมีประสบการณ์น้อย ผ่านชีวิตมาน้อยกว่า ท่านผู้ใหญ่กว่าผ่านโลกมามากมลาย ท่านจะช่วยให้เกิดความพอดีได้

5. การวางตน การวางตน การประพฤติและปฏิบัติตน ให้เป็นที่นับถือของคนทั่วไป ข้อนี้แหละที่ถือว่าผู้พิพากษาอยู่บ้างในบางเรื่อง คือ

5.1 การวางตนในการปฏิบัติหน้าที่ในการไกล่เกลี่ยความของผู้พิพากษาสมทบต้องระมัดระวังในประมวลจริยธรรม มีกล่าวไว้ข้อ 8 ว่าการเปรียบเทียบหรือไกล่เกลี่ยคดี จะต้องกระทำในศาล ผู้พิพากษาพึงชี้แจงให้คู่ความทุกฝ่ายตระหนักถึงผลดี ผลเสียในการดำเนินคดีต่อไป ทั้งนี้จะต้องไม่ให้คำมั่นหรือบังคับให้คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือทุกฝ่ายยอมรับข้อเสนอใด ๆ หรือให้จำเลยรับสารภาพ โดยสมัครใจ และต้องไม่ทำให้คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งระแวงว่า ผู้พิพากษาฝักใฝ่ช่วยเหลือคู่ความฝ่ายใด

5.2 การรักษาความลับในการกล่าวคำพิพากษา ที่เกี่ยวกับการรักษาความลับของทางราชการไม่ให้รั่วไหล และจะต้องไม่เปิดเผยความลับต่อบุคคลใด ซึ่งไม่มีอำนาจหน้าที่ตาม

กฎหมายที่จะล่วงรู้ความลับนั้น การรู้ผลคำพิพากษา จะเป็นช่องทางให้คนทำมาหากินได้ เรียก
 ร้องเงินทองทำให้ศาลเสื่อมเสียมาก

5.3 การอยู่เวรในการปฏิบัติการของผู้พิพากษาสมทบค่อนข้างจะเข้มงวด กำหนด
 ว่าถ้าขาดเวร 3 ครั้ง พ้นตำแหน่ง ซึ่งเข้มงวดกว่าผู้พิพากษาธรรมดา ถ้าเข้ามาแล้วไม่มีเวลาก็
 อาจเกิดปัญหา ถึงแม้จะขาดไม่ถึง 3 ครั้ง ไม่ถูกพ้นจากตำแหน่ง แต่อาจเกิดข้อรังเกียจ
 เกียงงอนของผู้พิพากษาอื่น ๆ ที่ต้องรับงานแทน

5.4 ความสามัคคีค่อนข้างจะสำคัญในผู้พิพากษาสมทบ แต่ละท่านมาจากที่หลาย
 แห่งมีการศึกษา ขนบธรรมเนียมประเพณี ความคิดเห็นต่างกัน มีฐานะความเป็นอยู่ทั้งในด้าน
 เศรษฐกิจ ในด้านสังคมที่แตกต่างกัน ผู้พิพากษาสมทบและผู้พิพากษาธรรมดาชั้นเด็ก ๆ บางครั้ง
 เกิดความไม่ค่อยเข้าใจกัน ต้องพยายามช่วยกันประคับประคอง ให้เกียรติและให้ความนับถือซึ่ง
 กันและกัน ไม่ให้แตกความสามัคคี

5.5 การเข้าสมาคมของผู้พิพากษาสมทบ ผู้พิพากษาสมทบเป็นผู้มีเกียรติ การคบ
 คน ซึ่งจะต้องพลปะผู้คนมากคงจะต้องเลือก โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้พิพากษาสมทบที่มาจากนักธุรกิจ
 หรือผู้ประกอบการค้า ในจริยธรรมได้เขียนไว้ข้อหนึ่งในข้อ 43 ว่า ผู้พิพากษาจักต้องละเว้นการ
 คบหาสมาคมกับคู่ความหรือบุคคลอื่นซึ่งมีส่วนได้เสียหรือผลประโยชน์เกี่ยวกับคดีความ หรือบุคคล
 ซึ่งมีความประพฤติหรือมีชื่อเสียงในทางเสื่อมเสีย อันอาจจะกระทบกระเทือนต่อความเชื่อถือศรัทธา
 ของบุคคลทั่วไป

5.6 การประกอบอาชีพผู้พิพากษาสมทบ จะต้องไม่ประกอบอาชีพอื่นอยู่ด้วยใน
 ประมวลจริยธรรมได้เขียนไว้ในข้อ 26 ว่าผู้พิพากษาสมทบจะต้องไม่ประกอบอาชีพซึ่งสังคมรังเกียจ
 ถ้าทำกิจการเหล่านี้ก่อนมาเป็นผู้พิพากษาสมทบ ถ้าเป็นแล้วคงจะต้องเลิก

5.7 การแสดงตัวของผู้พิพากษาสมทบ ต้องสำรวม สมถะ เก็บตัว ไม่เป็นข่าวโดย
 ไม่จำเป็น การแสดงตนถ้าจำเป็นก็ต้องแสดง แต่อย่าแสดงจนออกนอกหน้าต้องพยายามถ่อมตัว
 เลี่ยงการให้ข่าว หรือเป็นข่าว การแสดงความคิดเห็นในที่สาธารณะที่กระทบกระเทือนถึงฝ่ายอื่น
 หรือเข้าไปรวมในหัวข้อซึ่งโต้เถียงกันโดยไม่จำเป็นน่าจะหลีกเลี่ยง

5.8 เกี่ยวกับครอบครัวของผู้พิพากษา ประมวลจริยธรรม ข้อ 38 กล่าวว่า ผู้พิพากษาจักต้องไม่ยินยอมให้บุคคลในครอบครัวก้าวท่ายการปฏิบัติหน้าที่ของตน หรือของผู้อื่น จักต้องไม่ยินยอมให้ผู้อื่นใช้ตำแหน่งหน้าที่ของตนแสวงหาประโยชน์อันมิชอบ การที่ให้ คู่สมรสเข้ามาทักทายในการปฏิบัติหน้าที่ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องรับเงินบริจาคเพื่อมูลนิธิเพื่อการกุศล การรับวิ่งเต้นคดีช่วยติดต่อเรียกร้องผลประโยชน์ จะต้องระมัดระวัง

ข้อ 40 บัญญัติไว้ว่าผู้พิพากษาจักต้องระวังไม่ให้การประกอบวิชาชีพ อาชีพหรือการทำงานอื่นใดของคู่สมรสญาติหรือผู้ซึ่งอยู่ในครัวเรือนของตนมีลักษณะเป็นการกระทบกระเทือนต่อการปฏิบัติหน้าที่หรือเกียรติศักดิ์ของผู้พิพากษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านความเชื่อถือของบุคคลทั่วไปในการประสาทความยุติธรรมของผู้พิพากษา

ข้อ 41 บัญญัติไว้ว่าผู้พิพากษาและคู่สมรส จะต้องไม่รับทรัพย์สินหรือประโยชน์ใดๆ จากคู่ความหรือบุคคลอื่นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาและจักต้องดูแลให้บุคคลในครอบครัวปฏิบัติเช่นเดียวกัน

ข้อ 42 บัญญัติว่าผู้พิพากษาและคู่สมรสจักต้องไม่รับของขวัญ ของกำนัล หรือประโยชน์อื่นใดอันมีค่ามีมูลค่าเกินกว่า ที่จะพึงให้กันตามอัตราตายและประเพณีในสังคม และต้องดูแลให้บุคคลในครอบครัวปฏิบัติเช่นเดียวกัน

ซึ่งเป็นเรื่องจริยธรรม ซึ่งผู้พิพากษาสวมหมวกปฏิบัติเช่นเดียวกันกับผู้พิพากษาธรรมดา ผู้พิพากษาสวมหมวกจะต้องอยู่ในระเบียบวินัย ปฏิบัติตามกฎหมายเป็นผู้มีศีลธรรมเป็นพลเมืองดีทำตนให้เป็นที่เคารพนับถือของประชาชนทั่วไปเป็นตัวอย่างที่ดีของประชาชนเป็นคนมีคุณธรรมเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป

จริยธรรมของผู้พิพากษา ตามประมวลจริยธรรม 44 ข้อที่สรุปลงเหลือ 5 ข้อ คือ ความสัตย์ สุจริต ความรู้ความสามารถ ความมีน้ำใจเป็นธรรม ความพอดี และการวางตัวเหมาะสม นั้น จะสรุปให้สั้นลงไปอีกเหลือเพียง 2 ข้อก็ได้ คือบริสุทธิ์ และยุติธรรม บริสุทธิ์เป็นวิธีการส่วนความยุติธรรมเป็นจุดหมาย ในการปฏิบัติหน้าที่ให้คำนึงถึงความยุติธรรมเป็นหลัก แต่ในขณะเดียวกันให้มีความบริสุทธิ์ด้วย ให้ประชาชนเชื่อมั่นได้ว่าท่านเป็นผู้ให้ความยุติธรรมเป็นที่พึงสุดท้าย โดยไม่มีข้อเคลือบแคลงสงสัยแต่อย่างใด

ขอให้ท่านยึดจริยธรรมเป็นแนวทางปฏิบัติ เป็นข้อแนะนำหรือเป็นแนวทางอย่ามองว่าเป็นข้อบังคับ กตซี ลิตรอนเสรีภาพไม่ให้เกียรติหรือไม่ไว้ใจต้องออกกฎหมายควบคุมให้มองในแง่ว่าเป็นข้อแนะนำเป็นแนวทางปฏิบัติถ้าปฏิบัติตามแนวทางที่วางไว้นี้ ท่านจะปลอดภัยใครจะมาตำหนิไม่ได้ ถ้าเทียบกับวินัยของสงฆ์ท่านเจ้าคุณพระธรรมไตรปิฎกเคยกล่าวว่า วินัยของสงฆ์เป็นสิกขาบทของสงฆ์ สิกขาบทคือบทศึกษา วินัยคือบทเรียน จริยธรรมก็ทำนองเดียวกัน เป็นบทเรียนบทฝึกหัด ฝึกแล้วทำให้ท่านเป็นคนดี ผลก็ดีแก่ตัวท่านเองและมาถึงสถาบันของศาลด้วย

ในปัจจุบันนี้ ปัญหาของวัยรุ่น เด็กและเยาวชนมีมากมายซึ่งเป็นธรรมดาของประเทศที่กำลังพัฒนา หรือแม้แต่ประเทศที่พัฒนาแล้วก็มีปัญหาเหล่านี้ ประเทศที่พัฒนาเศรษฐกิจไปมาก ปัญหาเรื่องครอบครัวแตกแยก ซึ่งส่งผลกระทบต่อมาตั้งแต่เด็ก ปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาที่รัฐจะต้องเข้ามาช่วยแก้ไขเรา พัฒนาเศรษฐกิจมาตั้งหลายแผนแล้วใช้คำว่าพัฒนาเศรษฐกิจเพิ่มปัญหาทางการสังคมซึ่งผลสุดท้ายปัญหาจะมากอยู่ที่ศาล

เมื่อพูดถึงศาล ส่วนประกอบที่สำคัญก็คือผู้พิพากษา และในกรณีของศาลเยาวชนและครอบครัวผู้พิพากษาที่สำคัญและพิเศษยิ่งกว่าผู้พิพากษาธรรมดา ก็คือผู้พิพากษาสมทบ สมัยก่อนนี้การจัดอันดับศาล จัดอันดับผู้พิพากษาที่จะมาเป็นผู้พิพากษาในศาลเยาวชนถือว่าเป็นอันดับท้าย ๆ ภายหลังได้ให้อำนาจสำคัญกับศาลเยาวชนเป็นพิเศษกว่าศาลอื่น จะต้องเลือกเฟ้นผู้พิพากษาเป็นพิเศษทั้งหัวหน้าศาลและผู้พิพากษาธรรมดา และลำดับความสำคัญของศาลจะเพิ่มเป็นพิเศษแต่ในทางปฏิบัติจะทำได้แค่ไหนเพียงใดก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง เพราะความสำคัญของศาลเยาวชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้พิพากษาสมทบในกฎหมายต่าง ๆ ได้ให้ความสำคัญไว้มากมายอย่างใน พ.ร.บ. จัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวฯ ในมาตรา 24 ได้กำหนดศาลเยาวชนและครอบครัวต้องมีผู้พิพากษาไม่น้อยกว่า 2 คน และผู้พิพากษาสมทบอีก 2 คน ซึ่งอย่างน้อยต้องเป็นสตรี 1 คน แสดงว่าศาลเยาวชนฯ ถ้าไม่มีผู้พิพากษาสมทบจะทำงานไม่ได้ เป็นการให้ความสำคัญกับผู้พิพากษาสมทบมาก มาตรา 26 กล่าวว่า ผู้พิพากษาสมทบ ต้องมีคุณสมบัติเป็นข้าราชการตุลาการได้ ต้องผ่านการสอบคัดเลือก ผ่านการอบรมจน ก.ต. เห็นชอบโดยได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งซึ่งเป็นที่ตำแหน่งที่มีเกียรติ ในมาตรา 26 ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้พิพากษาสมทบไว้หลายประการ โดยเฉพาะในกฎหมายฉบับหลังในปี 2534 ได้กล่าว

ว่าผู้พิพากษาสมทบ จะต้องมื่อธยาศัยและความประพฤติเหมาะสมแก่การพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว มาตรา 27 ได้บัญญัติว่าให้ผู้พิพากษาสมทบเป็นเจ้าพนักงานในตำแหน่งตุลาการตามประมวลกฎหมายอาญาซึ่งจะได้รับการคุ้มครองหรือถูกลงโทษหนักกว่าคนธรรมดา คือว่าท่านได้รับการรับรู้ว่าเป็นบุคคลสำคัญเป็นผู้ที่มีบทบาทและมีสถานะที่สำคัญต่อประเทศชาติไม่แพ้ผู้พิพากษาธรรมดาของศาลเยาวชนฯ จะเจริญก้าวหน้าประสบความสำเร็จหรือไม่เพียงใด ขึ้นอยู่กับการปฏิบัติงานของผู้พิพากษาสมทบว่าจะมีประสิทธิภาพแค่ไหน เป็นที่ยอมรับนับถือของประชาชนมากน้อยเพียงใดซึ่งขึ้นอยู่กับจริยธรรมการปฏิบัติและการดำรงตนของผู้พิพากษาสมทบ อนาคตของชาติขึ้นอยู่กับเด็กและเยาวชน แต่ว่าอนาคตของเด็กและเยาวชนขึ้นอยู่กับท่านผู้พิพากษาสมทบ

พรรณชื่น รื่นศิริ และคณะ (2546 : 125) ได้กล่าวไว้ว่า จริยธรรมเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ในทางอรรถคดีของผู้พิพากษาสมทบแบ่งเป็น 2 ส่วนคือ

1. วินัยของผู้พิพากษาสมทบ
2. ประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการ

1. วินัยของผู้พิพากษาสมทบ

กฎหมายระบุไว้ว่าให้น้ำพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการในส่วนมาตรา 49 ถึงมาตรา 61 ที่เกี่ยวข้องกับวินัยมาเป็นระเบียบปฏิบัติทางวินัยของผู้พิพากษา สมทบ เช่นเดียวกับข้าราชการตุลาการ ดังนี้

หมวด 1 วินัย

มาตรา 49 ข้าราชการตุลาการต้องรักษาวินัยที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้โดยเคร่งครัดและในเวลาพิจารณาพิพากษาคดีต้องอยู่ในมารยาทอันดีงาม ผู้ใดฝ่าฝืนต้องได้รับโทษตามที่บัญญัติไว้ในหมวด 3 แห่งลักษณะนี้

มาตรา 50 ข้าราชการ ต้องสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญด้วยความจริงใจ

มาตรา 51 ข้าราชการตุลาการจะเป็นกรรมการพรรคการเมือง สมาชิกพรรคการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมืองไม่ได้

ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาหรือผู้แทนทางการเมืองอื่นใด ข้าราชการตุลาการจะเข้าเป็นตัวละครทำการ ร่วมกระทำกร หรือสนับสนุนในการโฆษณาหรือชักชวนใด ๆ ไม่ได้

มาตรา 52 ข้าราชการตุลาการต้องปฏิบัติ ตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการโดยชอบด้วยกฎหมาย ห้ามมิให้ขัดขึ้นหลักเสียง ถ้าไม่เห็นพ้องด้วยคำสั่งนั้นจะเสนอความคิดเห็นคัดทานเป็นหนังสือก็ได้ แต่ต้องเสนอโดยด่วนและเมื่อได้คัดทานดังกล่าวแล้วผู้บังคับบัญชามีได้สั่งถอนหรือแก้คำสั่งที่ส่งไป ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา ต้องปฏิบัติตามแต่ให้ผู้บังคับบัญชา รับผิดชอบงานขึ้นไปยังปลัดกระทรวงยุติธรรมตามลำดับ

ในการปฏิบัติราชการห้ามมิให้กระทำการข้ามผู้บังคับบัญชาเหนือตน เว้นแต่จะได้รับอนุญาต

มาตรา 53 ข้าราชการตุลาการต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความระมัดระวัง มิให้เสียหายแก่ราชการ ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และเที่ยงธรรม

ข้าราชการตุลาการต้องไม่รายงานเท็จต่อผู้บังคับบัญชา การรายงานโดยปกปิด หรือความที่ควรต้องบอกถือว่าเป็นรายงานเท็จด้วย

มาตรา 54 ข้าราชการตุลาการต้องอุทิศเวลาของตนให้แก่ราชการ จะละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการมิได้

ข้าราชการตุลาการต้องไม่ประกอบอาชีพหรือวิชาชีพ หรือกระทำการใดอันเป็นการกระทบกระเทือนถึงการปฏิบัติหน้าที่หรือเสื่อมเสียถึงเกียรติศักดิ์แห่งตำแหน่งหน้าที่ราชการ

ข้าราชการตุลาการต้องไม่เป็นการมการในรัฐวิสาหกิจ หรือกิจกรรมอื่นของรัฐในทำนองเดียวกันเว้นแต่จะได้รับอนุมัติจาก ก.ต.

มาตรา 55 ข้าราชการตุลาการต้องรักษาชื่อเสียงมิให้ขึ้นชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว ห้ามมิให้ประพฤติตนเป็นคนเสเพลมีหนี้สินรุงรัง เสพของมีนเมา จนไม่สามารถครองสติได้ เล่นการพนันเป็นอาชญา กระทำความผิดอาญาหรือกระทำการอื่นใดซึ่งการประพฤติหรือการกระทำให้เสียเกียรติศักดิ์แห่งตำแหน่งหน้าที่ราชการ

มาตรา 56 ข้าราชการต้องสุภาพเรียบร้อย และช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหน้าที่ราชการ ห้ามมิให้ดูหมิ่นเหยียดหยามบุคคลใด ๆ

มาตรา 57 ข้าราชการตุลาการต้องถือ และปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ

มาตรา 58 ข้าราชการตุลาการ ต้องไม่กระทำการอันเป็นเหตุให้แตกความสามัคคีระหว่างข้าราชการ

มาตรา 59 ข้าราชการตุลาการต้องอดสุภาพและอำนวยความสะดวกในหน้าที่ราชการ

มาตรา 60 ผู้บังคับบัญชาข้าราชการฝ่ายตุลาการผู้ใดรู้ว่าผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำความผิดวินัย แล้วไม่จัดการสอบสวนพิจารณา และดำเนินการตามความในหมวด 2 และ 3 แห่งลักษณะนี้หรือตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนแล้วแต่กรณี หรือไม่จัดการลงโทษตามอำนาจหน้าที่หรือจัดการลงโทษโดยไม่สุจริต ให้ถือว่าผู้บังคับบัญชาผู้นั้นกระทำความผิดวินัย

มาตรา 61 ผู้บังคับบัญชาข้าราชการฝ่ายตุลาการผู้ใดรู้ว่า ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำความผิดวินัยแล้ว ไม่จัดการสอบสวนพิจารณาและดำเนินการตามความในหมวด 2 และ 3 แห่งลักษณะนี้หรือตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน แล้วแต่กรณี หรือไม่จัดการลงโทษ ตามอำนาจหน้าที่ หรือจัดการลงโทษ โดยไม่สุจริต ให้ถือว่าผู้บังคับบัญชาผู้นั้นกระทำความผิดวินัย

2. ประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการ

ได้มีการระบุไว้ในข้อ 44 ของประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการว่า ให้นำประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการมาใช้กับผู้พิพากษาสมทบเพื่อเป็นข้อแนะนำ และแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม รวมทั้งการวางตัวในสังคมได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสมกับตำแหน่งผู้พิพากษาสมทบดังนี้

หมวด 1 อุดมการณ์ของผู้พิพากษา
บทบัญญัติ

ข้อ 1 หน้าที่สำคัญของผู้พิพากษา การประสาทความยุติธรรม แก่ผู้มีอรรถคดี ซึ่งจะต้องปฏิบัติด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต เทียงธรรม ถูกต้องตามกฎหมาย และนิติประเพณี ทั้งจะต้องแสดงให้เห็นเป็นที่ประจักษ์แก่สาธารณชนด้วยว่า ตนปฏิบัติเช่นนี้อย่างเคร่งครัดครบถ้วน เพื่อการนี้ผู้พิพากษาจะต้องยึดมั่นในความเป็นอิสระของตนและเทิดทูนไว้ ซึ่งเกียรติศักดิ์แห่งสถาบันตุลาการ

หมวด 2 จริยธรรมเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ในทางอรรถคดี
บทบัญญัติ

ข้อ 2 ผู้พิพากษาพึงตรวจสอบสำนวนความและตระเตรียมการดำเนินกระบวนการพิจารณาไว้ให้พร้อมออกนั่งพิจารณาคดีตรงตามเวลา และไม่เลื่อนการพิจารณาโดยไม่จำเป็น

ข้อ 3 ในการนั่งพิจารณาคดี ผู้พิพากษาจักต้องวางตนเป็นกลางและปราศจากอคติทั้งปวงสำรวมตนให้เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ แต่งกายเรียบร้อย ใช้วาจาสุภาพฟังความจากคู่ความและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายอย่างตั้งใจ ให้ความเสมอภาคและมีเมตตาธรรม

ข้อ 4 ผู้พิพากษาจักต้องพิจารณาคดีโดยไตร่ตรอง สุขุมรอบคอบ และไม่ชักช้า พึงตัดการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ไม่จำเป็นออกเพื่อให้การพิจารณาคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็ว

ข้อ 5 ผู้พิพากษาจักต้องควบคุมการดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ทั้งจักต้องมีให้ผู้ใดประพฤติน่าสงสัยในศาล

ข้อ 6 ผู้พิพากษาจักต้องละเว้นการกล่าวถึงข้อเท็จจริงในคดีที่อาจจะกระทบกระเทือนต่อบุคคลอื่นใด ไม่วิจารณ์ หรือให้ความเห็นแก่คู่ความ หรือบุคคลภายนอกเกี่ยวกับคดีที่อยู่ระหว่างการพิจารณาหรือกำลังจะขึ้นสู่ศาล แต่ผู้พิพากษาผู้มีอำนาจอาจแถลงให้ประชาชนเข้าใจถึงวิธีพิจารณาความของศาล เมื่อมีเหตุผลสมควร

ข้อ 7 การถ่ายภาพ ภาพยนตร์ บันทึกภาพ หรือเสียง หรือการกระทำอย่างอื่นในทางอันเดียวต้นในการนั่งพิจารณาและพิพากษาคดีของศาลจะกระทำมิได้เว้นแต่ ผู้พิพากษาดำเนินวิธีลับ ผู้พิพากษาคาด ขึ้นไปเป็นผู้อนุญาตเฉพาะกรณีจำเป็นอย่างยิ่ง แต่พึงระมัดระวังมิให้เป็นที่ยึดถือหรือกระทบกระเทือนต่อการพิจารณาคดี คู่ความพยานหรือบุคคลอื่นใด

ข้อ 8 การเปรียบเทียบหรือไกล่เกลี่ยคดีจักต้องกระทำในศาล ผู้พิพากษาพึงชี้แจงให้คู่ความทุกฝ่ายตระหนักถึงผลดีผลเสียในการดำเนินคดีต่อไป ทั้งนี้จักต้องไม่ให้คำมั่น หรือบีบบังคับให้คู่ความฝ่ายหนึ่งหรือทุกฝ่ายยอมรับข้อเสนอดังกล่าว หรือให้จำเลยรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ และจักต้องไม่ทำให้คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งระแวงว่าผู้พิพากษาฝักใฝ่ช่วยเหลือคู่ความฝ่ายหนึ่ง

ข้อ 9 ผู้พิพากษาพึงระลึกว่า การนำพยานหลักฐานเข้าสืบ และการซักถามพยานควรเป็นหน้าที่ของคู่ความ และทราบความของแต่ละฝ่ายที่จะกระทำ ผู้พิพากษาพึงเรียกพยาน

หลักฐาน หรือซักถามพยานด้วยตนเอง ต่อเมื่อจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม หรือมีกฎหมายบัญญัติไว้ให้ศาลเป็นผู้กระทำเอง

ข้อ 10 การบันทึกคำเบิกความ ผู้พิพากษาจะต้องบันทึกเฉพาะข้อความในประเด็นข้อพิพาทหรือเกี่ยวกับประเด็นข้อพิพาทและต้องได้สาระถูกต้องครบถ้วนตามคำเบิกความ

ข้อ 11 ในการพิจาราคดี ผู้พิพากษาเจ้าของสำนวน จักต้องเตรียมคดีล่วงหน้าอย่างถี่ถ้วนและจักต้องชี้แจงข้อเท็จจริงและกฎหมายต่อองค์คณะอย่างถูกต้องครบถ้วน

ผู้พิพากษาเป็นองค์คณะจักต้องร่วมพิจารณาให้ข้อคิดเห็นและเหตุผลประกอบ เสมือนหนึ่งตนเป็นเจ้าของสำนวนคดีเรื่องนั้นเอง ผู้พิพากษาที่ร่วมกันพิจารณาคดีพึงเคารพในความคิดเห็นและเหตุผลของกันและกัน ทั้งนี้เพื่อให้ได้คำวินิจฉัยชี้ขาดที่ถูกต้องและเที่ยงธรรม

ข้อ 12 เมื่อพิพากษาหรือมีคำสั่งใดในคดีเรื่องใด ผู้พิพากษาจักต้องละวางอคติทั้งปวงเกี่ยวกับคู่ความหรือคดีความเรื่องนั้น ทั้งจักต้องวินิจฉัยโดยไม่ชักช้าและไม่เห็นแก่หน้าผู้ใด

คำพิพากษาและคำสั่ง จักต้องมีคำวินิจฉัยที่ตรงตามประเด็นแห่งคดี ให้เหตุผลแจ้งชัดและสามารถปฏิบัติตามนั้นได้ การเรียงคำพิพากษาและคำสั่งพึงใช้ภาษาเขียนที่ดี ให้อรรถาธิบายกฎหมายใช้โวหารให้รัดกุมเข้าใจง่าย และถูกต้องตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ข้อความอื่นใดไม่พึงปรากฏอยู่ในคำพิพากษาหรือคำสั่ง

ข้อ 13 ในการบังคับตามคำพิพากษา หรือคำสั่งพิพากษาจักต้องควบคุมให้การออกหมาย หรือคำบังคับตรงคำพิพากษาหรือคำสั่ง และจักต้องออกโดยพลัน

ข้อ 14 ผู้พิพากษา พึงถอนตัวจากการพิจารณาและพิพากษาคดี เมื่อมีเหตุที่ตนอาจถูกคัดค้านได้ตามกฎหมาย หรือเมื่อมีเหตุประการอื่นที่เกี่ยวกับตัวผู้พิพากษา อันอาจทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีนั้นเสียความยุติธรรม และจักต้องไม่กระทำการใด ๆ อันเป็นการจูงใจผู้พิพากษาซึ่งพิจารณาพิพากษาคดีนั้นภายหลังในประการที่อาจทำให้เสียความยุติธรรมได้

หมวด 3 จริยธรรมเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ในทางธุรกิจ
บทบัญญัติ

ข้อ 15 เพื่อให้งานธุรการของศาลมีประสิทธิภาพ ผู้พิพากษาจักต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและอย่างเต็มความสามารถ ทั้งจักควบคุมให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และอย่างเต็มความสามารถเช่นเดียวกัน

ข้อ 16 ผู้พิพากษาจักต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการตามคำสั่งชอบด้วยกฎหมาย ของผู้บังคับบัญชาและตามลำดับชั้นของการบังคับบัญชา เว้นแต่จะได้รับอนุญาตให้ข้ามลำดับชั้นได้

ข้อ 17 ผู้พิพากษาจักต้องปกครองผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาด้วยความเที่ยงธรรมและควบคุมให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติตามวินัยและจริยธรรมโดยเคร่งครัด

ข้อ 18 ผู้พิพากษาพึงสนับสนุนส่งเสริมผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาที่ซื่อสัตย์สุจริต มีผลงานดีเด่นมีความรู้ความสามารถและขยันขันแข็งทั้งจักต้องให้ความช่วยเหลือแก่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยชอบ

ข้อ 19 เมื่อปรากฏว่า มีอาการทำความผิดทางวินัย ของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาขึ้น ผู้พิพากษา จักต้องรายงานผู้บังคับบัญชาทันทีโดยรายงานตามความเป็นจริง ทั้งจักต้องไม่ปกปิดเรื่องใด ๆ ที่ควรรายงาน

กรณีตามวรรคหนึ่งหากเป็นเรื่องที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของตน ผู้พิพากษาจักต้องดำเนินการไปตามอำนาจหน้าที่ นั้นโดยพลัน

ข้อ 20 พิจารณาพึงเอาใจใส่ดูแล และอนุเคราะห์ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาตามควรแก่กรณี

ข้อ 21 ผู้พิพากษาพึงส่งเสริมความสามัคคีในระหว่างผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา และในหมู่ข้าราชการ

ข้อ 22 ผู้พิพากษาพึงเปิดโอกาสให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ราชการ และรับฟังความคิดเห็นดังกล่าวที่ชอบด้วยเหตุผล

ข้อ 23 ผู้พิพากษาจักต้องสอดส่องดูแลให้คู่ความ พยาน และประชาชนที่มาศาลได้รับความเป็นธรรม และการปฏิบัติอย่างมีธรรมาศัย

ข้อ 24 ผู้พิพากษาจักต้องเอาใจใส่ดูแลศาล และบริเวณศาลให้มีศรีสง่า สมกับเป็นสถานที่ประสิทธิ์ประสาทความยุติธรรม ควบคุมดูแลทรัพย์สินทั้งหลายของทางราชการไว้ เพื่อใช้ในราชการทั้งจักต้องถนอมรักษาทรัพย์สินดังกล่าวให้อยู่ในสภาพเรียบร้อยใช้การได้ตลอดเวลา

ข้อ 25 ผู้พิพากษาจักต้องรักษาความลับของทางราชการมิให้รั่วไหล และจักต้องไม่เปิดเผยความลับแก่บุคคลใด ซึ่งไม่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายที่จะล่วงรู้ความลับนั้น

หมวด 4 จริยธรรมเกี่ยวกับกิจการอื่น

บทบัญญัติ

ข้อ 26 ผู้พิพากษาจักต้องไม่เป็นกรรมการผู้จัดการ ที่ปรึกษา หรือดำรงตำแหน่งอื่นใดในห้างหุ้นส่วน บริษัท ห้างร้าน หรือธุรกิจของเอกชน เว้นแต่จะเป็นกิจการที่มีได้แสวงหากำไร

ผู้พิพากษาจักต้องไม่ประกอบอาชีพ หรือวิชาชีพ หรือกระทำการใดอันจะกระทบกระเทือนต่อการปฏิบัติหน้าที่หรือเกียรติศักดิ์ของผู้พิพากษา

ข้อ 27 ในกรณีจำเป็นผู้พิพากษาอาจได้รับมอบหมาย หรือแต่งตั้งจากหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐไปปฏิบัติหน้าที่ อันเกี่ยวกับหน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานนั้นได้ ในเมื่อเวลาการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวไม่กระทบกระเทือนต่อการปฏิบัติหน้าที่หรือเกียรติศักดิ์ของผู้พิพากษาทั้งจักต้องได้รับอนุญาตจากกระทรวงยุติธรรม

การเป็นกรรมการในรัฐวิสาหกิจหรือกิจการอื่นของรัฐ ในทำนองเดียวกันจักต้องได้รับอนุมัติจาก ก.ต.

ข้อ 28 ผู้พิพากษาไม่พึงแสดงปาฐกถา บรรยาย สอน หรือเข้าร่วมสัมมนา อภิปราย หรือแสดงความคิดเห็นใด ๆ ต่อสาธารณชน ซึ่งอาจกระทบกระเทือนต่อการปฏิบัติหน้าที่ หรือเกียรติศักดิ์ของผู้พิพากษา

ข้อ 29 ผู้พิพากษาไม่พึงเป็นกรรมการสมาชิก หรือเจ้าหน้าที่ของสมาคม สโมสร ชมรมหรือการใด ๆ หรือเข้าร่วมในกิจกรรมใด ๆ อันจะกระทบกระเทือนต่อการปฏิบัติหน้าที่หรือเกียรติศักดิ์ของผู้พิพากษา

ข้อ 30 ผู้พิพากษาไม่พึงรับเป็นผู้จัดการมรดก ผู้จัดการทรัพย์สิน หรือผู้ปกครองทรัพย์สินเว้นแต่เป็นกรณีที่ตัวผู้พิพากษาเอง คู่สมรส ผู้บุพการี ผู้สืบสันดานของตน หรือญาติสืบสาย

โลหิตหรือเกี่ยวพันทางแต่งงาน ซึ่งผู้พิพากษาถือเป็นญาติสนิทมีส่วนได้เสียในมรดกหรือทรัพย์สินโดยตรง

ข้อ 31 ผู้พิพากษาจักต้องไม่รับแต่งตั้งเป็นผู้แทนในการดำเนินคดี หรือรับรองเป็นผู้เรียง ผู้เขียน ผู้พิมพ์คำคู่ความ คำร้อง คำขอ หรือคำแถลงในคดีใด ๆ

ผู้พิพากษาจักต้องไม่รับปรึกษาคดีความ หรือเรื่องซึ่งอาจจะเป็นคดีความขึ้นได้ และไม่รับเป็นผู้ร่าง ผู้เขียน ผู้พิมพ์ หรือพยานมอบพินัยกรรมหรือนิติกรรมอื่นใด ไม่ว่าจะเพื่อสินจ้างรางวัลหรือไม่เว้นแต่เป็นกรณีที่ตัวผู้พิพากษาเอง คู่สมรส ผู้บุพการี ผู้สืบสันดานของตน หรือญาติสืบสายโลหิตหรือเกี่ยวพันทางแต่งงาน ซึ่งผู้พิพากษาถือเป็นญาติสนิทมีส่วนได้เสียในคดีหรือเรื่องนั้นโดยตรง

ข้อ 32 ผู้พิพากษาพึงไม่รับเป็นอนุญาตโตตุลาการ หรือผู้ประนอมข้อพิพาท

ข้อ 33 ผู้พิพากษาจักต้องสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุขแห่งรัฐ

ข้อ 34 ผู้พิพากษาจักต้องไม่เป็นการรวมการ สมาชิกเจ้าหน้าที่พรรคการเมือง หรือกลุ่มการเมือง และจักต้องไม่เข้าเป็นตัวกระทำ ร่วมกระทำการ สนับสนุนในการโฆษณาหรือชักชวนใด ๆ ในการเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภา หรือผู้แทนทางการเมืองอื่นใด ทั้งไม่พึงกระทำการใด ๆ อันเป็นการฝักฝ่ายพรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมืองใดนอกจากการใช้สิทธิเลือกตั้งหมวดที่ 5 จริยธรรมเกี่ยวกับการดำรงตนและครอบครัว บทบัญญัติ

ข้อ 36 ผู้พิพากษาพึงปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้นเป็นลำดับ และพึงชวนขยายศึกษาหาเพิ่มเติม ทั้งในวิชาตุลาการและความรู้รอบตัว

ข้อ 37 ผู้พิพากษาจักต้องไม่ก้าวก่ายหรือแสวงผลประโยชน์โดยมิชอบจากการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาอื่น

ข้อ 38 ผู้พิพากษาจักต้องไม่ยินยอมให้บุคคลในครอบครัวก้าวก่ายการปฏิบัติหน้าที่ของตน หรือของผู้อื่น และจักต้องไม่ยินยอมให้ผู้อื่นใช้ตำแหน่งหน้าที่ของตนแสวงหาประโยชน์มิชอบ

ข้อ 39 ผู้พิพากษายึดมั่นในระบบคุณธรรมและจักต้องไม่แสวงหาตำแหน่ง ความดี ความชอบหรือประโยชน์อื่นใด โดยมีชอบจากผู้บังคับบัญชาหรือจากบุคคลอื่นใด

ข้อ 40 ผู้พิพากษาจักต้องระมัดระวังให้การประกอบวิชาชีพ อาชีพ หรือการงานอื่นใด ของคู่สมรส ญาติสนิท หรือบุคคลซึ่งอยู่ในครัวเรือนของตนมีลักษณะเป็นการกระทบกระเทือนต่อการปฏิบัติหน้าที่หรือเกียรติศักดิ์ของผู้พิพากษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านความเชื่อถือศรัทธาของบุคคลทั่วไปในการประสาทความยุติธรรมของผู้พิพากษา

ข้อ 41 ผู้พิพากษาและคู่สมรส จักต้องไม่รับทรัพย์สินหรือประโยชน์ใด ๆ จากคู่ความหรือจากบุคคลอื่นใดอันเกี่ยวเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษา และจักต้องดูแลให้บุคคลในครอบครัวปฏิบัติเช่นเดียวกันด้วย

ข้อ 42 ผู้พิพากษาและคู่สมรสจักต้องไม่รับของขวัญของกำนัลหรือประโยชน์อื่นใดอันมีมูลค่าเกินกว่าที่พึงให้กันตามอัธยาศัยและประเพณีในสังคม และจักต้องดูแลให้บุคคลในครอบครัวปฏิบัติเช่นเดียวกัน

ข้อ 43 ผู้พิพากษาจักต้องละเว้นการสนทาสมาคมกับคู่ความหรือบุคคลอื่น ซึ่งมีส่วนได้เสียหรือผลประโยชน์เกี่ยวข้องกับคดีความหรือบุคคลซึ่งมีความประพฤติ หรือมีชื่อเสียงในทางเสื่อมเสียอันอาจจะกระทบกระเทือนต่อความเชื่อถือศรัทธาของบุคคลทั่วไปในการประสาทความยุติธรรมของผู้พิพากษา

ข้อ 44 ให้นำประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการนี้มาใช้บังคับแก่ผู้ช่วย ผู้พิพากษาคะโต๊ะยุติธรรม และผู้พิพากษาสมทบด้วยโดยอนุโลม

อุดมการณ์ของผู้พิพากษา (ที่เกี่ยวข้อกับผู้พิพากษาสมทบ)

เรียงธรรม ลัดพลี (2546 : 107) ได้รวบรวมประมวลจริยธรรมของข้าราชการตุลาการที่ผู้พิพากษาสมทบจะต้องถือปฏิบัติ และใช้บังคับโดยอนุโลมเท่าที่จะพึงใช้บังคับได้ เกี่ยวกับอุดมการณ์ของผู้พิพากษา ไว้ดังนี้

ข้อ 1 หน้าที่สำคัญของผู้พิพากษา คือ การประสาทความยุติธรรมแก่ผู้มีอรรถคดี ซึ่งจักต้องปฏิบัติด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเที่ยงธรรม ถูกต้องตามกฎหมาย และนิติประเพณีทั้งจักต้อง

แสดงให้เห็นที่ปรึกษาแก่สาธารณชนด้วยว่าตนปฏิบัติเช่นนี้อย่างเคร่งครัดครบถ้วนเพื่อการนี้ ผู้พิพากษาจักต้องยึดมั่นในความเป็นอิสระของตน และเทิดทูนไว้ซึ่งเกียรติศักดิ์แห่งสถาบันตุลาการ

ข้อ 2 ผู้พิพากษาพึงตรวจสอบสำนวนความและเตรียมการดำเนินกระบวนการพิจารณาไว้ให้พร้อม ออกนั่งพิจารณาดำเนินการตามเวลาและไม่เลื่อนการพิจารณาโดยไม่จำเป็น

ข้อ 3 ในการนั่งพิจารณาคดี ผู้พิพากษาจักต้องวางตนเป็นกลาง และปราศจากอคติ ทั้งพึงสำรวมตนให้เหมาะสมกับตำแหน่ง หน้าที่ แต่งกายเรียบร้อย ใช้วาจาสุภาพ พึงความจากคู่ความและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายอย่างตั้งใจ ให้ความเสมอภาค และมีเมตตาธรรม

ข้อ 4 ผู้พิพากษาจักต้องพิจารณาคดีโดยไตร่ตรอง สุขุม รอบคอบ และไม่ชักช้า พึงตัดการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ไม่จำเป็นออกเพื่อให้การพิจารณาคดีเป็นไปด้วยความ รวดเร็ว

ข้อ 5 ผู้พิพากษาจักต้องควบคุมการดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ทั้งจักต้องมีให้ผู้ใดประพฤติน่าไม่สมควรในศาล

ข้อ 6 ผู้พิพากษาจักต้องละเว้นการกล่าวถึงข้อเท็จจริงในคดี ที่อาจกระทบกระเทือนต่อบุคคลใด ไม่วิจารณ์ หรือให้ความเห็นแก่คู่ความ หรือ บุคคลภายนอกเกี่ยวกับคดีที่อยู่ระหว่างพิจารณา หรือกำลังจะขึ้นสู่ศาล แต่ผู้พิพากษาผู้มีอำนาจแถลงให้ประชาชนเข้าใจถึงวิพิจารณาความของศาลเมื่อมีเหตุผลสมควร

ข้อ 7 การถ่ายภาพ ภาพยนตร์ บันทึกภาพหรือเสียง หรือ การกระทำอย่างอื่นในทำนองเดียวกันในการนั่งพิจารณาและพิพากษาคดีของศาลจะกระทำมิได้ เว้นแต่ผู้พิพากษาดำรงอธิบดีผู้พิพากษาภาคขึ้นไปเป็นผู้อนุญาตเฉพาะในกรณีจำเป็นอย่างยิ่ง แต่พึงระมัดระวังมิให้เป็นที่ยึดถือหรือกระทบกระเทือนต่อการพิจารณาคดี คู่ความ พยาน หรือบุคคลอื่นใด

ข้อ 8 การเปรียบเทียบหรือไกล่เกลี่ยคดีจักต้องกระทำในศาล ผู้พิพากษาพึงชี้แจงให้คู่ความทุกฝ่ายตระหนักถึงผลดีผลเสียในการดำเนินคดีต่อไป ทั้งนี้ จักต้องไม่ให้คำมั่น หรือ บีบบังคับให้คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทุกฝ่ายยอมรับข้อเสนอดังกล่าว ๑ หรือให้จำเลยรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ และจักต้องไม่ทำให้คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งระแวงว่าผู้พิพากษาฝักใฝ่ช่วยเหลือคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง

ข้อ 9 ผู้พิพากษาพึงระลึกว่า การนำพยานหลักฐานเข้าสืบ และการซักถามพยาน ความเป็นหน้าที่ของคู่ความ และทนายความของแต่ละฝ่ายที่จะกระทำ ผู้พิพากษาพึงเรียกพยาน หลักฐานหรือซักถามพยานด้วยตนเองก็ต่อเมื่อจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม หรือมี กฎหมายบัญญัติไว้ให้ศาลเป็นผู้กระทำเอง

ข้อ 10 การบันทึกคำเบิกความ ผู้พิพากษาจะต้องบันทึกเฉพาะข้อความในประเด็นข้อ พิพาทหรือเกี่ยวเนื่องจากประเด็นข้อพิพาทและต้องได้สาระถูกต้องครบถ้วนตามคำเบิกความ

การบันทึกคำแถลงและรายงานกระบวนการพิจารณา จักต้องให้ได้ความชัดเจนและตรวจ ความข้อเท็จจริงที่ปรากฏ

ข้อ 11 ในการพิจารณาคดี ผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนจักต้องตระเตรียมคดีนั้นล่วงหน้า อย่างถี่ถ้วน และจักต้องชี้แจงข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายต่อองค์คณะอย่างถูกต้องครบถ้วน

ผู้พิพากษาที่เป็นองค์คณะจักต้องร่วมพิจารณาให้ข้อคิดเห็นและเหตุผลประกอบเสมือน หนึ่งตนเป็นเจ้าของสำนวนคดีเรื่องนั้นเอง ผู้พิพากษาที่ร่วมกันพิจารณาคดีพึงเคารพในความคิดเห็น และเหตุผลของกันและกัน ทั้งนี้เพื่อให้ได้คำวินิจฉัยชี้ขาดที่ถูกต้องและเที่ยงธรรม

ข้อ 12 เมื่อจะพิพากษาหรือมีคำสั่งใดในคดีเรื่องใด ผู้พิพากษาจักต้องละวางอคติทั้ง ปวงเกี่ยวกับคู่ความหรือคดีความเรื่องนั้น ทั้งจักต้องวินิจฉัยโดยไม่ชักช้า และไม่เห็นแก่หน้าผู้ใด

ผู้พิพากษาและคำสั่ง จักต้องมีคำวินิจฉัยที่ตรงตามประเด็นแห่งคดีให้เหตุผลแจ่มชัด และสามารถปฏิบัติตามนั้นได้ การเรียงคำพิพากษาและคำสั่งพึงใช้ภาษาเขียนที่ดี ให้ถ้อยคำใน กฎหมาย ใช้โวหารที่รัดกุมเข้าใจง่าย และถูกต้องตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานข้อความ อื่นใดอันไม่เกี่ยวกับการวินิจฉัยประเด็นแห่งคดีโดยตรง หรือไม่ทำให้การวินิจฉัยประเด็นดังกล่าว ชัดแจ้งขึ้น ไม่พึงปรากฏอยู่ในคำพิพากษาหรือคำสั่ง

ข้อ 13 ในการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง ผู้พิพากษาจักต้องควบคุมให้การ ออกกฎหมาย หรือคำบังคับ ตรงตามคำพิพากษา หรือคำสั่ง และจักต้องออกโดยพลัน

ข้อ 14 ผู้พิพากษาพึงถอนตัวจากการพิจารณาและพิพากษาคดี เมื่อมีเหตุที่ตนอาจ ถูกคัดค้านได้ตามกฎหมาย หรือเมื่อมีเหตุประการอื่นที่เกี่ยวกับตัวผู้พิพากษานั้นอาจทำให้การ

พิจารณาพิพากษาคดีนั้นเสียความยุติธรรม และจักต้องไม่กระทำการใด ๆ อันเป็นการจงใจให้
ผู้พิพากษาซึ่งพิจารณาพิพากษาคดีนั้นในภายหลังในประการที่อาจทำให้เสียความยุติธรรมได้

จิตวิญญาณแห่งการเป็นผู้พิพากษาสมทบ

ศาลจังหวัดนครปฐมแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว (2544:57) ได้สรุปความหมาย
ของคำว่า จิตวิญญาณ ไว้ว่า

จิตวิญญาณ หมายถึงการปลูกจิตสำนึกและทัศนคติของการเป็นผู้พิพากษาสมทบ ใน
เบื้องต้นต้องเข้าใจบทบาทหน้าที่และเจตนารมณ์ของการเป็นผู้พิพากษาสมทบให้ต้องแท้ทั้งเป็นงาน
ที่ยิ่งใหญ่ ดังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในวโรกาสเปิดศาลคดีเด็กและเยา
วชนและสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง วันที่ 28 มกราคม พุทธศักราช 2495 ความตอนหนึ่งว่า
“ข้าพเจ้าตระหนักถึงงานนี้เป็นงานใหญ่ งานใหม่และเป็นงานที่ยิ่งยาก เพราะไม่ใช่เป็นเรื่องของ
การศาลเท่านั้นแต่หากมีความสัมพันธ์กับปัญหาการศึกษาปัญหาทางเศรษฐกิจ และปัญหาเกี่ยว
กับสวัสดิภาพของประชาชน (Public Welfare) อยู่ด้วย บัดนี้งานชิ้นต้นได้ล่วงไปตอนหนึ่งแล้ว
ข้าพเจ้าหวังว่าเจ้าหน้าที่กระทรวงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจะได้ร่วมมือประสานกันในเรื่องนี้ต่อไป” โดย
เฉพาะอย่างยิ่ง ผู้พิพากษาสมทบเป็นตำแหน่งที่มีเกียรติและศักดิ์ศรีเท่าเทียมผู้พิพากษาคณะหนึ่ง
งานของผู้พิพากษาสมทบจึงมิใช่การทำงานให้ผ่านพ้นไปในแต่ละวันตามที่ได้รับมอบหมาย หรือ
เป็นเพียงงานอดิเรก หรืองานการกุศลเป็นครั้งคราว งามของผู้พิพากษาสมทบจึงมิใช่การแต่งชุด
ปกตินางในงานพระราชพิธี หรือพิมพ์ตำแหน่ง “ผู้พิพากษาสมทบ” เพื่อประดับในนามบัตรหรือ
แสดงต่อหน้าสาธารณชนแต่เป็นงานที่อาจกล่าวได้ว่าเป็นงานที่มีความสำคัญต่อชุมชนและสังคม
อย่างยิ่ง หากท่านมีจิตวิญญาณแห่งการเป็นผู้พิพากษาสมทบท่านย่อมตระหนักถึงภารกิจดังกล่าว
ตามที่ได้บัญญัติไว้ใน วัตถุประสงค์ของ สวท จันทรานุกูล (2544 : 57) ประธานผู้พิพากษาสม
ทบศาลจังหวัดสมุทรปราการแผนกคดีเด็กและเยาวชนที่ว่า “ ภารกิจที่สำคัญของผู้พิพากษาสมทบ
มิได้หยุดอยู่ที่งานของศาลเยาวชนและครอบครัว หรืองานสงเคราะห์เด็กเท่านั้น แต่ผู้พิพากษาสม
ทบยังมีความสำคัญในฐานะที่เป็นตัวเชื่อมต่อระหว่างระบบงานของศาลเยาวชนและครอบครัวกับชุม
ชน และภาคประชาสังคมอีกโสดหนึ่งด้วย ในฐานะที่ท่านเป็นผู้ที่ชุมชนให้ความเคารพนับถือ และ

ส่วนใหญ่มักจะประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานและชีวิตส่วนตัวมาระดับหนึ่งแล้วเมื่อได้ทำมา
 ร่วมงานศาลเยาวชนและครอบครัวจึงสามารถสร้างผลงานให้เป็นที่ยอมรับแก่ชุมชนและสังคมได้ง่าย
 ขึ้น ปัญหาต่างๆที่เป็นเรื่องหนักเกินกำลังของทางศาสนาและระบบราชการก็กลับสามารถแก้ไข
 เยียวยาได้โดยง่าย ด้วยความรอบรู้และประสบการณ์ รวมทั้งเครือข่ายในภาคเอกชนของท่าน
 ผู้พิพากษาสมทบแต่ละท่าน เจื่อนใจสำคัญคงอยู่ที่ว่าเราจะมีวิธีการอย่างไรที่จะทำให้ท่านสามารถ
 แสดงบทบาทของท่านได้อย่างเต็มที่

ผู้พิพากษาสมทบเป็นปัจจัยสำคัญในการที่จะช่วยให้ระบบงานศาลเยาวชนและครอบครัว
 ขับเคลื่อนไปได้อย่างมีมาตรฐานและคุณภาพ จนอาจกล่าวได้ว่า ผู้พิพากษาสมทบจะเป็นตัวชี้หรือ
 มาตรฐานได้ชัดเจนว่าระบบงานของศาลเยาวชนและครอบครัวกำลังประสบความสำเร็จหรือความล้ม
 เหลวในระดับใด ที่สำคัญอีกประการหนึ่งคืออยากให้ท่านมีโอกาสได้ใช้ศักยภาพและเครือข่ายของ
 ท่านมาช่วยแก้ปัญหาให้แก่เด็ก เยาวชนและครอบครัว ตลอดจนให้แก่ชุมชนและสังคมร่วมกัน

ดังนั้น งานของผู้พิพากษาสมทบ จึงเป็นงานที่เสียสละและสร้างชีวิตใหม่ให้แก่เด็กและ
 เยาวชน รวมทั้งสังคมส่วนรวมสมควรจะได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตอบแทนคุณความดี

การทำงานที่ก่อรูปด้วยจิตวิญญาณแห่งการเป็นผู้พิพากษาสมทบ นอกจากจะเกิดคุณ
 ประโยชน์ต่อชุมชนและประเทศชาติอย่างอเนกอนันต์แล้ว ผู้กระทั่วยังเกิดความปิติความสามัคคี
 ปราศจากความอิจฉาริษยา และท้ายสุดคือความภาคภูมิใจที่ได้ปฏิบัติตามรอยพระยุคลบาทที่องค์
 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงกระทำเพื่อพสกนิกรของพระองค์ด้วยความเหน็ดเหนื่อยแต่พระ
 องค์ท่านไม่เคยท้อแท้ พระองค์ท่านไม่เคยท้อถอย และไม่เคยมีใครได้ยื่นพระองค์ป่นว่าผู้ใด

บัดนี้ถึงเวลาแล้วหรือยัง ที่ผู้พิพากษาสมทบทุกท่านจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยจิตวิญญาณ
 แห่งการเป็นผู้พิพากษาสมทบ เพื่อพัฒนางานศาลเยาวชนและครอบครัว ให้รู้ตหน้าทัดเทียมนานา
 อารยประเทศ

กฎระเบียบ อำนาจหน้าที่ และวิธีปฏิบัติงานของผู้พิพากษาสมทบในการดำเนินคดี
กฎระเบียบของผู้พิพากษาสมทบ

พรรณชื่น รื่นศิริ (2546 : 117) ได้รวบรวมกฎระเบียบของผู้พิพากษาสมทบ ไว้ดังนี้
การเข้ารับตำแหน่ง

ก่อนเข้ารับตำแหน่งผู้พิพากษาสมทบจะต้องปฏิบัติตามต่อหน้าอธิบดี ผู้พิพากษาศาล
เยาวชนและครอบครัวกลาง หรือผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด หรือผู้
พิพากษาหัวหน้าแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว ซึ่งตนจะเข้าสังกัด แล้วแต่กรณีว่าจะปฏิบัติหน้าที่
ด้วยความเที่ยงธรรมและรักษาความลับในราชการ แล้วจึงจะปฏิบัติหน้าที่ผู้พิพากษาสมทบได้
เวลาในการดำรงตำแหน่งของผู้พิพากษาสมทบ

ผู้พิพากษาสมทบจะดำรงตำแหน่งวาระละ 3 ปี แต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งผู้
ที่พ้นจากตำแหน่ง เนื่องจากครบวาระให้ดำรงตำแหน่งต่อไปอีกก็ได้ พิจารณาสมทบที่พ้นจาก
ตำแหน่งเนื่องจากครบวาระให้คงปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าผู้พิพากษาสมทบคนใหม่จะเข้ารับหน้าที่
ผู้พิพากษาสมทบพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

1. ออกตามวาระ
2. ตาย
3. ลาออก
4. ขาดคุณสมบัติตามมาตรา 26

5. ขาดการปฏิบัติหน้าที่ตามเวรปฏิบัติหน้าที่กำหนดถึงสามครั้ง โดยไม่มีเหตุอันสมควร
หรือกระทำการใด ๆ ซึ่งถ้าเป็นข้าราชการตุลาการแล้วจะต้องพ้นจากตำแหน่งเพราะถูกลงโทษไล่ออก
ปลดออกหรือให้ออกตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ

การพ้นจากตำแหน่งตาม (2) หรือ (3) ให้นำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงทราบ ถ้าเป็น
การพ้นจากตำแหน่งตาม (4) หรือ (5) ต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการ ตาม
กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ และให้นำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงมีพระบรม
ราชโองการให้พ้นจากตำแหน่ง

ในกรณีที่ตำแหน่งผู้พิพากษาสมทบว่างลง เพราะเหตุอื่นนอกจากถึงคราวออกตามวาระ จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งบุคคลที่คณะกรรมการตุลาการคัดเลือกขึ้นมาแทนตำแหน่งที่ว่างก็ได้โดยจะดำรงตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของตำแหน่งที่ว่าง

การแต่งกายของผู้พิพากษาสมทบ

สุภาพสตรี 1. ชุดปฏิบัติงานประจำวัน สุทสาภลสีกรมท่า เสื้อตัวในสีขาว ประดับเครื่องหมายศาลฯ บนปกด้านซ้าย

2. ชุดปฏิบัติงานนอกสถานที่เป็นหมู่คณะสุทสาภลสีกรมท่าเสื้อตัวในเป็นสีประจำของแต่ละศาลฯ ประดับเครื่องหมายศาลฯ บนปกเสื้อด้านซ้าย

3. ชุดออกงานราชพิธี เครื่องแบบปกติขาวตามหมายกำหนดการ

สุภาพบุรุษ 1. ชุดปฏิบัติงานประจำวัน สุทสาภลหรือชุดพระราชทานสุภาพ

2. ชุดปฏิบัติงานนอกสถานที่เป็นหมู่คณะสุทสาภลสีกรมท่า

3. ชุดออกงานราชพิธี เครื่องแบบปกติขาวตามหมายกำหนดการ

การปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้พิพากษาสมทบ

ผู้พิพากษาสมทบ มีอำนาจหน้าที่เป็นองค์คณะพิจารณาพิพากษาคดีเด็ก และเยาวชนทั้งในคดีอาญาและคดีแพ่ง ร่วมกับผู้พิพากษา

ในการกำหนดเวรปฏิบัติงานของผู้พิพากษาสมทบนั้นอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง หรือผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด หรือผู้พิพากษาหัวหน้าแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวหรือผู้ที่ได้รับคำสั่งแต่งตั้งมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่แทน เป็นผู้กำหนดเวรปฏิบัติงานของผู้พิพากษาสมทบ

1. เวลารับปฏิบัติงาน เริ่มเวลา 08.30 น. ผู้พิพากษาสมทบต้องลงนามในบัญชีลงเวลาปฏิบัติงาน ในแต่ละวันที่มาปฏิบัติงาน และปฏิบัติหน้าที่ไปจนกว่าจะเสร็จสิ้นพอดี ที่จะต้องรับผิดชอบ (ได้ตรวจสอบจากบัญชีนัดความ หรือบัญชีลอย หรือใบลอย) ในวันนั้น

2. ศึกษาภูมิหลังของเด็ก เยาวชน และครอบครัว ในคดีที่รับผิดชอบโดยขอรับรายงานแสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนจากผู้พิพากษาเจ้าของสำนวน เพื่อใช้ในการพิจารณาคดี การอบรมและการพิพากษาต่อไป

3. การนั่งพิจารณาคดี เจ้าหน้าที่หน้าบัลลังก์จะทำหน้าที่เรียกคู่ความเข้าบัลลังก์แล้วจึงเชิญองค์คณะ ซึ่งประกอบด้วยผู้พิพากษาและผู้พิพากษาสมทบร่วมพิจารณาคดีองค์คณะผู้พิพากษาสมทบในการพิจารณาคดีศาลเยาวชนและครอบครัว ต้องมีผู้พิพากษาไม่น้อยกว่า 2 ท่าน และผู้พิพากษาสมทบอีก 2 ท่าน ซึ่งอย่างน้อยคนหนึ่งต้องเป็นสตรี

ทั้งนี้ยกเว้นคดีที่อยู่ในอำนาจของผู้พิพากษาท่านเดียว คือคดีอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 60,000 บาท เว้นแต่คดีนั้นอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลางหรือบุคคลที่กฎหมายบัญญัติไว้ข้างต้นจะเห็นว่ามีความผิดอันสมควร อาจให้ผู้พิพากษาสมทบท่านใดท่านหนึ่งนั่งพิจารณาคดีร่วมกับผู้พิพากษาด้วย และคดีครอบครัวที่คดีนั้นฝ่ายใดไม่มีผลประโยชน์หรือส่วนได้เสีย เว้นแต่คู่ความทั้งสองฝ่าย หรือฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด มีประสงค์จะให้เชิญผู้พิพากษาสมทบเป็นองค์คณะด้วย ทั้งนี้ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว มาตรา 24 วรรคสอง และ มาตรา 109

4. การพิจารณาพิพากษาคดีอาญา

กรณีจำเลยรับสารภาพ หลังจากผู้พิพากษา ได้สอบถามจำเลยเสร็จสิ้นแล้ว ผู้พิพากษาสมทบจะยอมรับสารภาพเพื่อการสำนึกผิด และกลับตัวเป็นพลเมืองดี ซึ่งสาเหตุการกระทำผิด และแนะนำแก้ไขให้จำเลย โดยคำนึงถึงสวัสดิภาพอนาคต ที่จะให้จำเลยได้รับการศึกษา การฝึกอบรมวิชาชีพ การส่งเสริมด้านจริยธรรมและคุณธรรม ถ้าจำเลยประพฤติเสียหาย เพราะผู้ปกครองมีส่วนผิด ก็ควรชี้แนะให้ผู้ปกครองแก้ไขด้วย และควรให้ผู้ปกครองได้แสดงความคิดเห็นในเรื่องที่จะป้องกันมิให้เด็กหรือเยาวชนนั้นกลับไปกระทำความผิดอีกการอบรมจำเลยต้องใช้วาจาสุภาพเมตตาต่อจำเลย แต่ไม่ควรพูดให้มีความหวังกับจำเลยในทำนองว่า ศาลฯ จะรอการลงโทษ หรือรอการกำหนดโทษให้จำเลย เพราะหากเสียงข้างมากขององค์คณะ 4 ท่าน พิจารณาให้เยาวชนฝึกอบรมในสถานพินิจฯ จะทำให้จำเลยเกิดความสับสน และเมื่อเสร็จสิ้นการตัดสิน ไม่ควรมีการอบรมอีก เว้นแต่จะอธิบายวิธีการปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาลฯ ให้จำเลยและผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าใจ

กรณีจำเลยปฏิเสธ : ผู้พิพากษาสมทบไม่ต้องทำการอบรมใด ๆ ทั้งสิ้น เพราะกฎหมายถือว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่ แต่ผู้พิพากษาสมทบจะต้องฟังคำเบิกความระหว่างสืบพยานฝ่ายโจทก์ และฝ่ายจำเลยให้ครบทุกปาก เพื่อการศึกษาพิจารณาคดีขององค์คณะในการพิจารณา

5. การพิจารณาพิพากษาคดีครอบครัว ให้ยึดหลักการไกล่เกลี่ยประนีประนอมในข้อพิพาท โดยคำนึงถึงความสงบสุขของการอยู่ร่วมกันในครอบครัว รวมทั้งสวัสดิภาพ สิทธิประโยชน์ และความสุขที่ผู้เยาว์พึงจะได้รับทั้งในปัจจุบันและอนาคต

หลักการในการพิจารณาคดีครอบครัว

1. ควรสงวนและคุ้มครองสถานภาพของการสมรส ในฐานะที่เป็นศูนย์รวมของชายและหญิง ที่สมควรเข้ามาอยู่กินด้วยกันฉันสามี - ภรรยา โดยห้ามมาตรการต่าง ๆ โดยช่วยเหลือสามี - ภรรยาให้ปรองดองกัน และปรับปรุงความสัมพันธ์ภายในครอบครัว หากไม่อาจรักษาสถานภาพของการสมรสได้ ก็ให้การอย่าเป็นไปด้วยความเป็นธรรมและเสียหายน้อยที่สุด โดยคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของบุตรเป็นสำคัญ

2. ควรคุ้มครอง และช่วยเหลือครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขณะที่ครอบครัวนั้นต้องรับผิชอบ ในการดูแล ให้การศึกษาแก่บุตรที่เป็นผู้เยาว์

3. ควรคุ้มครองสิทธิของบุตร และส่งเสริมสวัสดิภาพของบุตร

6. การปรึกษาคดี เมื่อการพิจารณาตัดสินเสร็จสิ้นลงผู้พิพากษาจะเชิญผู้พิพากษาสมทบที่เป็นองค์คณะร่วมปรึกษาคดีและพิจารณาพิพากษาคดีโดยรอบคอบ จากนั้นผู้พิพากษาสมทบจะต้องลงนามในรายการกระบวนการพิจารณาและคำพิพากษาทั้งต้นฉบับและสำเนาในอันดับที่ 3 และอันดับที่ 4 ความลำดับ ชื่อที่ปรากฏที่ปกสำนวน ส่วนอันดับที่ 1 และอันดับที่ 2 เป็นการลงนามของผู้พิพากษา 2 ท่าน

หลักในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาสมทบ

ผู้พิพากษาสมทบ เป็นตำแหน่งที่มีเกียรติ เนื่องจากจะต้องได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ จากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หลังจากผ่านการคัดเลือกจากคณะกรรมการตุลาการ ผู้พิพากษาสมทบ จะต้องเสียสละทั้งกำลังกาย และกำลังทรัพย์ เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนที่มีปัญหาในศาลเยาวชนและครอบครัว ให้เป็นพลเมืองดีของชาติ หน้าที่ในระหว่างปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้พิพากษาสมทบ พอสรุปได้ดังนี้

1. ทำหน้าที่เป็นองค์คณะร่วมพิจารณาพิพากษาคดีกับผู้พิพากษาตาม พ.ร.บ. จัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 ทั้งนี้ต้องวางตัวเป็นกลางในการพิจารณาพิพากษาคดี โดยไม่

เข้าข้างคู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดโดยเฉพาะการฟังความต้องการฟังจากคู่ความทั้งสองโดยเสมอภาคกัน ต้องปราศจากอคติทั้ง 4 ประการ นอกจากนั้นจะต้องรักษาความลับของทางราชการด้วย ไม่นำเรื่องที่ไม่ควรเปิดเผยไปให้ผู้อื่นทราบ เพราะจะทำให้เกิดความเสียหายต่อทางราชการได้ เช่น ไม่นำผลคำพิพากษา ซึ่งยังมีได้อ่านไปเปิดเผยให้คู่ความหรือบุคคลภายนอกทราบ

2. ต้องให้การอบรม สั่งสอนเด็กและเยาวชน ที่ถูกดำเนินคดีอาญา และช่วย ประนีประนอมในคดีครอบครัว กล่าวคือ ในการพิจารณาคดีอาญา ผู้พิพากษาสมทบต้องทำหน้าที่ อบรม สั่งสอนแก่เด็กและเยาวชนด้วย เพื่อจูงใจให้เด็กและเยาวชนกลับตน เป็นพลเมืองดีของชาติต่อไป ส่วนในคดีครอบครัวก็ต้องช่วยผู้พิพากษาในเรื่องที่จะให้คู่ความประนีประนอมยอมความกันเพื่อความสงบสุขของครอบครัวและพยายามให้สามี - ภรรยา ได้อยู่ร่วมกันได้มากที่สุด ทั้งนี้ เพราะครอบครัวเป็นรากฐานของความอบอุ่น หากครอบครัวเป็นสุขก็จะลดปัญหาสังคมได้

3. ต้องไม่ขาดการปฏิบัติงานในหน้าที่ถึง 3 ครั้ง ถ้าผู้พิพากษาสมทบท่านใดไม่สามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ตามวันเวลาที่ได้รับมอบหมาย ก็ต้องยื่นใบลา พร้อมทั้งแสดงหน้าที่ แทน หากผู้พิพากษาสมทบท่านใดละเลยไม่มาปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ได้รับเชิญถึง 3 ครั้ง โดยไม่มีเหตุอันสมควร และไม่แจ้งเหตุใดๆ ให้ทางศาลทราบ ก็อาจถูกถอดถอนออกจากตำแหน่งได้

4. ต้องปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบ เช่นเดียวกับข้าราชการฝ่ายตุลาการตาม พ.ร.บ. จัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 ผู้พิพากษาสมทบจะต้องอยู่ในระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัด เพื่อนำมาซึ่งความเคารพ ศรัทธา และความเลื่อมใสของประชาชน มิฉะนั้นจะต้องถูกถอดถอนออกจากตำแหน่งก่อนครบวาระ

5. ให้ความช่วยเหลือทางสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ตาม พ.ร.บ. จัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 มาตรา 35 บัญญัติไว้ว่า "รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสงเคราะห์เด็กและเยาวชนสำหรับสถานพินิจ เพื่อทำหน้าที่

1. ให้คำปรึกษาแก่ผู้อำนวยการสถานพินิจ
 2. ช่วยเหลือกิจการสถานพินิจ เพื่อสวัสดิภาพ และอนาคตของเด็กและเยาวชน
- ด้วยเหตุฉะนั้น ผู้พิพากษาสมทบจึงมีหน้าที่เป็นกรรมการสงเคราะห์ของศาลอีกด้วย โดยทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือ และร่วมมือแก่ทางราชการในการจัดหาอุปกรณ์หรือเครื่องมือเครื่องใช้ ต่าง ๆ

ให้แก่เด็กและเยาวชน เนื่องจากงบประมาณของทางราชการไม่เพียงพอ รวมทั้งส่งเสริมการจัดการ บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนในรูปแบบของกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การศึกษา การฝึกวิชาชีพ เพิ่ม เต็มและอื่น ๆ ที่เหมาะสมด้วย

6. ให้ความช่วยเหลืออื่น ๆ แก่ทางศาล นอกจากผู้พิพากษาสมทบจะมีหน้าที่ดั่ง กล่าวตาม ข้อ 1-5 แล้ว ยังมีหน้าที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ต้องให้ความช่วยเหลือและร่วมมือ กับทางศาลฯ ในกิจการต่าง ๆ ที่ศาลจัดขึ้น และการจัดหาทุนเข้ามูลนิธิสงเคราะห์เด็กและเยาวชน ของศาล เพื่อนำดอกผลที่เกิดขึ้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่เด็กและเยาวชน ในสถานฝึกอบรมต่อไป ข้อพึงปฏิบัติของผู้พิพากษาสมทบ

พรรณจีน รื่นศิริและคณะ (2546 : 122) ได้กล่าวไว้ว่า ตามมาตรา 26 แห่งพระราช บัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวพ.ศ.2534 กำหนด ให้มีผู้พิพากษาสมทบในศาลเยาวชนและครอบครัว ซึ่งได้รับมอบหมายจากบุคคลโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ ปฏิบัติหน้าที่เป็นองค์คณะในการพิจารณาคดีพิพากษาคดี ทั้งต้องปฏิบัติตามว่า จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความ เที่ยงธรรมและรักษาความลับในราชการ ดังนั้นผู้พิพากษาสมทบจึงเป็นตำแหน่งที่ทรงเกียรติ และสำคัญอย่างยิ่ง ผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาสมทบ จะต้องดำรงตนและรักษาวินัยเพื่อดำรงไว้ เพื่อเกียรติและศักดิ์ศรีแห่งตำแหน่ง ในข้อเขียนนี้จะแยกกล่าวเป็นสองกรณีคือ การดำรงตน การ รักษาวินัย ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงธรรม และรักษาความลับของทางราชการ ทั้งนี้โดย อนโลมตามประมวลจริยธรรมตุลาการ

1. การดำรงตน (Appearance) ผู้พิพากษาสมทบควรดำรงตน หรือวางตนให้เหมาะสม กับตำแหน่ง นับตั้งแต่การแต่งกาย ต้องสุภาพเรียบร้อย กริยามารยาทต้องสำรวม ใช้วาจา สุภาพ มีจิตใจแจ่มใสและทัศนคติที่ดี กล่าวคือ

1.1 การแต่งกาย ควรแต่งกายสุภาพ สุภาพบุรุษ ควรแต่งชุดสากลสีเข้ม เสื้อสูท และกางเกงควรเป็นสีเดียวกัน เนคไทควรจะสีเข้มไม่ลวดลายจนเกินไป หรือจะแต่งเสื้อชุดไทย แบบแขนสั้นหรือแขนยาวแทนสูทก็ได้ แต่ควรเป็นสีสุภาพไม่ลวดลาย รองเท้าควรจะทรงสุภาพสี ดำ หรือน้ำตาลรวมถึงถุงเท้า ควรเป็นสีคล้ายคลึงกับสีรองเท้า ส่วนเครื่องประดับไม่ควรจะหรูหรา แตกต่างจากคู่ความที่มาศาลจนเกินไป การใช้น้ำหอมต่าง ๆ ก็ปฏิบัติเช่นกัน ส่วนสุขภาพสตรี ควร แต่งกายแบบสากล กระโปรงสีเข้ม สวมเสื้อสีเข้มสีเดียวกันกับกระโปรง หรือจะมีชุดเฉพาะก็ได้ แล้วแต่ความเหมาะสม แต่ต้องสีเข้ม ไม่ควรใช้สีหรือ ลวดลายฉูดฉาด รองเท้าหุ้มส้นสีดำ

หรือสีน้ำตาล ให้เข้ากับชุดแต่งกายเป็นสำคัญ ส่วนเครื่องประดับไม่ควรจะหรูหราแตกต่างจากคู่ความที่มาศาลจนเกินไป การใช้น้ำหอมต่าง ๆ ฟุ้งระมัดระวังอย่าใช้มากจนเกินไปเพราะห้องพิจารณาส่วนมากจะเป็นห้องปรับอากาศ จะทำให้ห้องพิจารณามีกลิ่นอบอวนไม่เหมาะสมกับสภาพบรรยากาศในห้องพิจารณาคดีของศาล ในกรณีที่จำเป็นต้องสวมแว่นตา ไม่ควรจะเป็นแว่นตาสีดำหรือสีชา ควรจะมีสีเปิดเผยต่อคู่ความเสมอ การแต่งกายไม่จำกัดเฉพาะขณะปฏิบัติหน้าที่ในศาลเท่านั้น ควรจะสุภาพในทุก ๆ โอกาส และเหมาะสมกับกิจการงานหรืองานสโมสรรที่จำต้องเข้าร่วมหรือเกี่ยวข้องกับด้วยเพราะตำแหน่ง ผู้พิพากษาสมทบเป็นตำแหน่งอันทรงเกียรติ บุคคลทั่วไปย่อมให้เกียรติและเคารพโดยเฉพาะในต่างจังหวัด

1.2 กริยามารยาทต้องสำรวม โดยเฉพาะขณะที่ขึ้นนั่งบนบัลลังก์ ไม่ควรลุกลุกงอน หันซ้ายหันขวา หรือเคลื่อนไหวตัวอยู่ตลอดเวลา ควรจะสวมหมวกตัวตรงไม่ควรก้ม ๆ เงย ๆ หรือลุกเข้าลุกออกจากบัลลังก์ เมื่อขึ้นนั่งพิจารณาคดีแล้ว เว้นแต่มีเหตุจำเป็นจริง ๆ ไม่ควรอ้าปากวงแหงหาหวานอน หรือนั่งสัปหงก ไม่ควรนำหม้อค้ำคาง หรือใช้แขนทำขอบบัลลังก์ แล้วก้มตัวลง หรือตัดเล็บ แคะหู แคะฟัน แคะจมูก กล่าวคือ จะปล่อยให้ตัวทำตามสบายไม่ได้ สายตามองไปที่คู่ความ การแสดงออกซึ่งความดีใจ หรือเสียใจ หรือไม่ชอบฟังระมัดระวังเช่นกัน ไม่ควรตีสีหน้าหรืออารมณ์อ่อนไหวต่อคู่ความ ต้องแสดงในลักษณะไม่ยินดียินร้าย ต้องมีจิตใจมั่นคงไม่อ่อนไหวง่าย การนั่งบัลลังก์พิจารณาคดีถือว่ากระทำในนามพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์มีความสำคัญยิ่งกว่ากิจการใด ๆ กิจการทุกอย่างต้องหยุดติดต่อกันในขณะนั้น ดังนั้น เครื่องมือสื่อสาร เช่น โทรศัพท์หรือเพจเจอร์ปิดเสีย จะต้องตระหนกอยู่เสมอ การสำรวมตนนั้นมีใช้เฉพาะขณะปฏิบัติหน้าที่ในศาลเท่านั้น ฟังสำรวมตนเสมอในทุกโอกาสที่เข้าร่วมกิจกรรม หรืองานสโมสรร หรืองานสังคมอื่น ๆ ด้วย

1.3 ใช้วาจาสุภาพ ในขณะที่นั่งพิจารณาคดีควรใช้วาจาสุภาพ ไม่ใช้อารมณ์หรือถ้อยคำดูต่ำ หรือว่ากล่าวเยาะขำและผู้ปกครองของเยาวชน ไม่ควรกล่าวคำตำหนิเยาวชนหรือผู้ปกครองของเยาวชนเกี่ยวกับความประพฤติของเยาวชน ไม่ควรโต้เถียงกับเยาวชนหรือ ผู้ปกครองของ เยาวชน ไม่ควรพูดคาดโทษเยาวชน ที่สำคัญไม่ควรพูดถึงผลของคำพิพากษา โดยที่ยังไม่มีฎีกาปรึกษากับองค์คณะผู้พิพากษาเจ้าของสำนวน เพราะจะทำให้ผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนและองค์คณะรู้สึกอึดอัดลำบากใจในการใช้ดุลพินิจ หากผู้พิพากษาสมทบไปบอกผลเสียก่อน ต่อมาภายหลังผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนและองค์คณะไม่เห็นด้วย ก็อาจจะทำให้เยาวชนและผู้ปกครองของเยาวชนสับสนและไม่ศรัทธาต่อคำพิพากษา ควรฟังให้มาก การถามควรจะเป็นคำถาม

เพื่อค้นหาปัญหาของเด็กหรือเยาวชน ไม่ควรใช้คำถามนำ คำถามควรเปิดกว้าง เพื่อให้เด็กหรือเยาวชนกับผู้ปกครองให้ข้อเท็จจริงมากที่สุด คำถามเพื่อให้เยาวชนหรือผู้ปกครองระบุปัญหาที่กำลังประสบอยู่ คำถามเพื่อให้เยาวชนและผู้ปกครองเสนอลำดับแนวทางแก้ไขปัญหาเป็นข้อ ๆ (ถ้าทำได้) เพื่อวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการแก้ปัญหา หากเห็นว่าปัญหาใดเป็นปัญหาเร่งด่วน และสามารถทำได้ ควรแนะนำและให้กำลังใจ ถ้าปัญหาใดทั้งเยาวชนและผู้ปกครองรับจะแก้ไขร่วมกัน โอกาสสัมฤทธิ์ผลย่อมมีมาก ควรแนะนำและให้กำลังใจไม่ควรพูดคุยกันขณะนั่งบัลลังก์หรือโต้เถียงเกี่ยวกับคดีหรือผลของ คำพิพากษาต่อหน้าคู่ความ ที่สำคัญควรให้เกิดปฏิสัมพันธ์และกันระหว่างผู้พิพากษาสมทบด้วยกัน และผู้พิพากษา พึงสังเกตว่าไม่มีผู้ใดที่จะเชี่ยวชาญรู้ปัญหาดีเท่ากับผู้ที่ประสบปัญหานั้นเอง และที่สำคัญ ผู้ประสบปัญหาย่อมคิดหาหนทางหรือทราบแนวทางแก้ไข ปัญหาของตนอยู่แล้วเพียงแต่ขาดกำลังใจและกลยุทธ์การแก้ปัญหา ส่วนคำถามที่ไม่เกี่ยวกับการแก้ไขเด็ก เช่น พฤติการณ์แห่งคดี การกระทำความผิด การพิสูจน์ความผิดของเยาวชนหรือการถาม คำเบิกความของพยานต่าง ๆ เป็นเรื่องของผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนจะถามเอง

1.4 ทศนคติ พึงมีทศนคติที่ดีต่อเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิด ไม่ควรมองเด็กหรือเยาวชนในแง่ร้าย ว่าเด็กหรือเยาวชนเหล่านี้เป็นคนเลว ไม่สามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ ควรจะมองด้านความเข้าใจและเห็นใจพร้อมที่จะให้คำแนะนำให้กลับตนเป็นคนดี โดยไม่เลือกปฏิบัติ มีจิตใจแจ่มใส และมีเมตตาธรรมต่อเด็กและเยาวชน

2. การรักษาวินัย ผู้พิพากษาสมทบจักต้องรักษาวินัยทำนองเดียวกับผู้พิพากษา กล่าวคือ ต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและต้องแสดงออกเป็นที่ประจักษ์แก่สายตาประชาชนทั่วไป ว่าตนปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเสมอ พึงรักษาความสามัคคีในหมู่ผู้พิพากษาสมทบด้วยกัน ต้องปฏิบัติตนอยู่ในกรอบของกฎหมายและศีลธรรมอันดีงามเสมอ เคารพในความอาวุโสซึ่งกันและกัน ให้เกียรติซึ่งกันและกัน ควรสุภาพอ่อนน้อม ไม่ควรโอ้อวดตนเอง หรืออวดอ้างว่าตนเป็นผู้พิพากษาสมทบ รวมทั้งการใช้ตำแหน่งหน้าที่ในทางมิชอบ ต่าง ๆ เช่น การวิงวอนคดี การช่วยเหลือคู่ความ หรือใช้อิทธิพลข่มขู่ผู้อื่น งานสังสรรค์หรือสมาคมต่าง ๆ ควรหลีกเลี่ยงไปร่วมงานที่มีเกียรติเหมาะแก่ศักดิ์ศรีของผู้พิพากษาสมทบไม่เลือกกัลลวกับกลุ่มมีอิทธิพล หรือแหล่งมั่วสุม เช่น สถาบันบันเทิงเรีงมย์ที่มีหญิงบริการ

3. การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงธรรม ผู้พิพากษาสมทบ ต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงธรรมโดยปราศจากอคติสี่ กล่าวคือ ต้องปราศจากฉันทาคติ สำเอียงเพราะรักหรือเห็นแก่พวกพ้อง ต้องปราศจากโทสาคติ สำเอียงเพราะโกรธ ต้องปราศจากภยาคติ สำเอียงเพราะ

ความกลัวต่าง ๆ นานา และต้องปราศจากโมหาคติ สำเอียงเพราะเขลา นอกจากต้องปราศจากอคติ
สิ้นแล้วจิตใจต้องมั่นคงแจ่มใส ไม่ใช่อารมณ์กับเด็กหรือเยาวชนหรือผู้ปกครองของเยาวชน ต้องมี
ความอดทนและอดกลั้น บางครั้งเด็กหรือเยาวชนอาจจะตอบไม่ตรงคำถาม ต้องเข้าใจว่าเขาคือ
เด็กและเยาวชนจะเหมือนเราไม่ได้ อย่าเอาตัวเองเป็นมาตรฐานวัด

4. การรักษาความลับของทางราชการ ผู้พิพากษาสมทบที่เป็นองค์คณะในการ
พิจารณาคดีในศาล ไม่ว่าจะเป็นคดีครอบครัวหรือคดีอาญา เมื่อตนได้ล่วงรู้ชื่อ สกุล ของเด็กหรือ
เยาวชน รวมทั้ง ชื่อ สกุล ของบิดามารดา หรือผู้ปกครองเด็ก หรือเยาวชน ในคดีอาญาหรือ
ชื่อ สกุล คู่ความในครอบครัว ตลอดจนข้อเท็จจริงในคดี รวมทั้ง ชื่อ สกุล ของพยานที่มาเบิก
ความเป็นพยานในคดี หรือข้อเท็จจริงเกี่ยวกับพฤติกรรมแห่งคดี จะนำไปพูดหรือเปิดเผยแก่บุคคล
อื่นไม่ได้ หรือแม้กระทั่งจะนำไปพูดคุยกับผู้พิพากษาสมทบด้วยกันก็ไม่พึงกระทำ เพราะจะเกิด
ความเสียหายแก่เด็กหรือเยาวชนที่ถูกฟ้องหรือคู่ความในคดีครอบครัวโดยมารยาทหากตนมิได้เป็น
องค์คณะ หรือได้รับคำปรึกษาในคดีใดก็ไม่ควรจะไปล่วงรู้ข้อเท็จจริงในคดีนั้นๆเช่นกัน

ผู้พิพากษาสมทบเป็นเจ้าพนักงานในตำแหน่งตุลาการตามประมวลกฎหมายอาญา

ต้น เวทไว (2536 : 21) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ผู้พิพากษาสมทบในการปฏิบัติหน้าที่มี
ฐานะเหนือกว่าบุคคลธรรมดา ทั้งในด้านการได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายและในด้านความรับผิดชอบ
ผิดชอบเมื่อกระทำความผิดกฎหมายในตำแหน่งหน้าที่ เช่นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 136
ถ้าบุคคลใดดูหมิ่นผู้พิพากษาสมทบซึ่งกระทำการตามหน้าที่หรือเพราะได้กระทำการตามหน้าที่ มี
โทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 2 พันบาท หรือ ทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งในขณะเดียวกัน
ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 393 บัญญัติว่า ผู้ใดดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้า หรือด้วยการโฆษณาต้อง
ระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือนหรือปรับไม่เกิน 1 พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ จะเห็นได้ว่า
จากการมีฐานะเป็นผู้พิพากษาสมทบผู้ที่กระทำความผิดต่อผู้พิพากษาสมทบ จะได้รับโทษหนักยิ่งขึ้นกว่า
กระทำความผิดต่อบุคคลธรรมดา และตามประมวลกฎหมายอาญาได้มีกำหนดความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่
ที่ราชการและความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมไว้ ถ้าผู้พิพากษาสมทบกระทำความผิดใน
หน้าที่ ก็จะต้องได้รับโทษหนักขึ้นกว่าบุคคลธรรมดาเช่นกัน เช่นตามกฎหมายอาญามาตรา 148 บัญญัติ
ไว้ว่า ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงานใช้อำนาจในตำแหน่งโดยมิชอบข่มขืนใจหรือจู่ใจ เพื่อให้บุคคลใดมอบ
ให้หรือหามาให้ซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่ตนเอง หรือผู้อื่นต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 5 ปี
ถึง 20 ปี หรือจำคุกตลอดชีวิตและปรับตั้งแต่ 2 พัน ถึง 4 หมื่นบาท หรือประหารชีวิตเป็นต้น

วินัยและการรักษาวินัยของผู้พิพากษาสมทบ กฎหมายให้นำบทบัญญัติว่าด้วยวินัย และการรักษาวินัยสำหรับข้าราชการตุลาการ ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ มาใช้บังคับแก่ผู้พิพากษาสมทบโดยอนุโลม

ผู้พิพากษาสมทบจะได้รับค่าป่วยการค่าพาหนะเดินทางค่าเช่าที่พัก และค่าตอบแทน อย่างอื่นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

อำนาจหน้าที่ของผู้พิพากษาสมทบเกี่ยวกับคดี และการดำเนินคดีในศาล

ต้น เวทไว (2536 : 26) ได้บรรยายไว้ว่า ผู้พิพากษาสมทบมีอำนาจหน้าที่เป็น องค์คณะพิจารณาพิพากษาคดีเด็กและเยาวชน ทั้งในคดีฟัง ร่วมกับผู้พิพากษา การกำหนดเวร ปฏิบัติการของผู้พิพากษาสมทบ อธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ผู้พิพากษา หัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดหรือผู้พิพากษาหัวหน้าแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว แล้วแต่กรณี หรือผู้ที่ได้รับคำสั่งแต่งตั้งมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่แทน เป็น ผู้กำหนดเวรปฏิบัติ การของผู้พิพากษาสมทบซึ่งจะต้องปฏิบัติหน้าที่ เมื่อกำหนดเวรปฏิบัติการ ผู้ใดแล้ว เจ้าหน้าที่ ศาลจะมีหนังสือเชิญแจ้งส่งไปให้ทราบและออกใช้วิธีโทรศัพท์แจ้งให้ทราบประกอบอีกทางหนึ่ง ใน กรณีมีระยะเวลากระชั้นชิด

การนั่งพิจารณาคดี ผู้พิพากษาสมทบที่นั่งพิจารณาคดีใดจะต้องพิจารณาคดีนั้นจนเสร็จ เว้นแต่ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้เพราะเจ็บป่วยหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นในกรณีเช่นว่านี้ผู้มีอำนาจ กำหนดเวรปฏิบัติกรของผู้พิพากษาสมทบดังกล่าว จะจัดให้ผู้พิพากษาสมทบอื่นเข้าปฏิบัติหน้าที่ แทน และผู้พิพากษาสมทบที่แทนนั้นจะต้องปฏิบัติหน้าที่ไปจนเสร็จคดีนั้น

องค์คณะผู้พิพากษาสมทบในการพิจารณาคดีศาลเยาวชนและครอบครัวต้องมีผู้พิพากษา ไม่น้อยกว่าสองคนและผู้พิพากษาสมทบอีกสองคนซึ่งอย่างน้อยคนหนึ่งต้องเป็นสตรีจึงเป็นองค์ คณะพิจารณาคดีแต่ละคดีได้ แต่ทั้งนี้ยกเว้นคดีที่อยู่ในอำนาจของผู้พิพากษานายเดี่ยว ตามที่ บัญญัติไว้ในมาตรา 21 และมาตรา 22 แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม คือ

(1) พิจารณาคดีพิพากษาคดีแพ่ง ซึ่งราคาทรัพย์สินที่พิพากษาหรือจำนวนเงินที่ฟ้องไม่ เกินสี่หมื่นบาท

(2) พิจารณาคดีพิพากษาคดีอาญาซึ่งอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุก ไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ แต่ทั้งนี้จะลงโทษจำคุกเกินหกเดือน หรือปรับเกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งโทษจำคุกหรือปรับนั้นอย่างหนึ่งอย่างใด หรือทั้ง สองอย่างเกินอัตราที่กล่าวแล้ว ไม่ได้

(3) พิจารณาคดีฟ้อง ซึ่งราคาทรัพย์สินที่พิพาท หรือจำนวนเงินที่ฟ้องเกินสี่หมื่นบาท แต่ไม่เกินหนึ่งแสนบาทหรือคดีอาญาซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกเกินสามปี แต่ไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับเกินหกหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ คดีเช่นนี้ ไม่ต้องมีผู้พิพากษาสมทบเป็นองค์คณะ

แต่อย่างไรก็ตาม คดีดังกล่าวถ้าอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ฯลฯ เห็นว่าในการพิจารณาคดีที่ผู้พิพากษานายเดี่ยวนั้นมีเหตุอันสมควร จะสั่งให้ผู้พิพากษาสมทบคนใดคนหนึ่งไม่จำกัดว่าเป็นชายหรือหญิงก็ได้ นั้นพิจารณาร่วมกับตนหรือร่วมกับผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวก็ได้ หรือจะสั่งให้ผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวคนใดคนหนึ่งร่วมเป็นองค์คณะ ด้วยก็ได้ให้มีอำนาจสั่งได้ และให้องค์คณะเช่นว่านั้นมีอำนาจพิพากษาคดีตาม (2) (3) ได้ การสั่งผู้พิพากษาสมทบมาร่วมเป็นองค์คณะนี้เห็นว่าจะทำให้มีอำนาจในการพิพากษาเพิ่มขึ้น

ในการพิจารณาพิพากษาคดีครอบครัว ผู้พิพากษาสมทบสองคนคนหนึ่งต้องเป็นสตรี เป็นองค์คณะเฉพาะคดีที่ผู้เยาว์มีผลประโยชน์ หรือส่วนได้เสีย แต่ถ้าศาลเห็นว่าคดีครอบครัวใดที่ศาลพิจารณาพิพากษานั้นเป็นคดีที่ผู้เยาว์ไม่มีผลประโยชน์หรือส่วนได้เสีย ก่อนเริ่มพิจารณาคดีให้ศาลสอบถามคู่ความว่าประสงค์จะให้ผู้พิพากษาสมทบเป็นองค์คณะด้วยหรือไม่ถ้าคู่ความทั้งสองฝ่ายหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ประสงค์จะให้ผู้พิพากษาสมทบเป็นองค์คณะด้วย ให้ผู้พิพากษาไม่น้อยกว่าสองคนเป็นองค์คณะพิจารณาคดีได้

ในระหว่างการพิจารณาของศาลที่ไม่มีผู้พิพากษาสมทบเป็นองค์คณะดังกล่าว ถ้าข้อเท็จจริงปรากฏแก่ศาลว่าคดีนั้นเป็นคดีที่ผู้เยาว์มีผลประโยชน์ หรือส่วนได้เสีย ให้ศาลกำหนดให้มีผู้พิพากษาสมทบ (สองคน คนหนึ่งต้องเป็นสตรี) เป็นองค์คณะ แต่ทั้งนี้ไม่มีผลกระทบกระเทือนกระบวนการพิจารณาที่ได้ดำเนินไปแล้ว

ข้อสังเกตองค์คณะ สำหรับผู้พิพากษา พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 มาตรา 24 ใช้คำว่า "ต้องมีผู้พิพากษาอย่างน้อยสองคน" แสดงว่าจำนวนองค์คณะผู้พิพากษาอาจมีมากกว่าสองคนก็ได้ แต่สำหรับผู้พิพากษาสมทบนั้น ฎหมายใช้ คำว่า "และผู้พิพากษาสมทบอีกสองคน" แสดงว่าผู้พิพากษาสมทบมีได้ครั้งละสองคนเท่านั้นในแต่ละคดี

องค์คณะผู้พิพากษาสมทบในการทำคำพิพากษาหรือคำสั่ง ถ้าคำพิพากษาหรือคำสั่งจะต้องทำโดยองค์คณะพิจารณาคดีหลายคน ผู้พิพากษาและผู้พิพากษาสมทบที่เป็นองค์คณะพิจารณาที่มีความเห็นเป็นเสียงข้างมากเป็นองค์คณะพิพากษาคดีได้ กล่าวคือ คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นจะต้องบังคับตามคะแนนเสียงฝ่ายข้างมากของผู้พิพากษาและผู้พิพากษาสมทบ ไม่ว่าคะแนนเสียงข้างมากนั้นจะมีผู้พิพากษาสมทบเป็นสตรีอยู่ด้วยหรือไม่ก็ตาม

ในกรณีที่มิฉะนั้นเสี่ยงเท่ากัน ให้นำบทบัญญัติแห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

วิธีปฏิบัติงานของผู้พิพากษาสมทบเกี่ยวกับคดีและการดำเนินคดีในศาล

ต้น เวทไว (2536 : 76) ได้กล่าวไว้อีกว่า วิธีปฏิบัติงานของผู้พิพากษาสมทบมี ดังนี้
เวลาปฏิบัติราชการ

1. ให้ถือตามหนังสือเชิญ และการลงนามในบัญชีลงเวลาปฏิบัติราชการ ซึ่งต้องตรวจสอบตรงกับบัญชีนัดความ (ใบลอยหรือบัญชีลอย) ว่ามีคดีต้องพิจารณาในวันนั้นจริง

2. ปรากฏตัวต่อผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนเพื่อแสดงว่าได้มาปฏิบัติหน้าที่แล้ว เพื่อผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนจะได้มอบสำนวนและรายงานของสถานพินิจให้อ่านหรือปรึกษาคดีตามที่นัดมา ทั้งเป็นการแสดงว่าคดีนั้นผู้พิพากษาและผู้พิพากษาสมทบพร้อมจะออกพิจารณาคดีด้วย ผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนที่ผู้พิพากษาสมทบจะต้องนั่งพิจารณาร่วมด้วยนั้น คือ ผู้พิพากษาที่มีชื่อเป็นบุคคลแรกที่ปกสำนวนนั้น ผู้พิพากษาคนอื่นเป็นองค์คณะ ชื่อผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนและองค์คณะทั้งหมดจะตรงกันกับชื่อที่ปรากฏในใบลอย

โดยปกติผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนจะไม่ใช้บัลลังก์ประจำของตนแต่ก็อาจเปลี่ยนไปใช้บัลลังก์อื่นได้ถ้าบัลลังก์นั้นว่าง เจ้าหน้าที่หน้าบัลลังก์จะเป็นผู้มาเชิญผู้พิพากษาสมทบว่าคดีที่พร้อมจะพิจารณานั้นจะนั่งพิจารณากับบัลลังก์ไหน

รายงานของสถานพินิจ สิ่งแรกที่ผู้พิพากษาสมทบจะเกี่ยวข้องกับคดีของแต่ละวัน คือ การอ่านรายงานของสถานพินิจ รายงานของสถานพินิจจะบรรจุอยู่ในซอง รายงานในคดีอาญาเรียกว่า "รายงานแสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชน" บรรจุอยู่ในซองสีน้ำตาล รายงานในคดีแพ่งเรียกว่า "รายงานแสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคดีครอบครัว ที่ผู้เยาว์มีผลประโยชน์หรือส่วนได้เสีย" บรรจุอยู่ในซองสีขาว ซองบรรจุรายงานจะแนบติดมากับสำนวนและเสนอไว้ที่ผู้พิพากษาเจ้าของสำนวน ผู้พิพากษาสมทบสามารถหยิบสำนวนและเปิดซองรายงานนำมาอ่านดูได้ แม้ผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนไม่อยู่ แต่ถ้าผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนอยู่ที่โต๊ะก็ควรแจ้งขออ่านจากท่านเสียก่อน เพื่อท่านจะได้ทราบว่าสำนวนและรายงานมีผู้ได้นำไปอ่านอยู่ในขณะนั้น

เนื่องจากรายงานมีเพียงฉบับเดียว แต่ต้องเวียนกันอ่านระหว่างผู้พิพากษาและผู้พิพากษาสมทบ ดังนั้นเมื่อผู้พิพากษาสมทบอ่านเสร็จแล้วต้องรีบนำไปคืนผู้พิพากษาทันที เพื่อผู้พิพากษาและผู้พิพากษาสมทบท่านอื่นจะได้หยิบไปอ่านได้ต่อไป อ่านเสร็จแล้ว อย่าได้ทิ้งไว้เป็นอันขาด

ถ้าผู้พิพากษาสมทบมีความขี้ใจสยองรายงานตอนหนึ่งตอนใดให้ปรึกษาเรียนถามผู้พิพากษาเจ้าของสำนวน เพื่อผู้พิพากษาเจ้าของสำนวน อาจเรียกเจ้าหน้าที่ที่จัดทำรายงานมาสอบถามรายละเอียดให้

การอ่านรายงานคดีอาญาควรตั้งข้อสังเกตในการพิจารณาเด็กหรือเยาวชนที่เป็นจำเลย และการอบรม ในเรื่องอายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิตนิสัย อาชีพ และฐานะของจำเลยตลอดจนสิ่งแวดล้อมทั้งปวงเกี่ยวกับจำเลยและของบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่จำเลยอาศัยอยู่หรือบุคคลที่ให้การศึกษา หรือให้ทำการงานรวมทั้งสภาพของผู้เสียหายด้วย

ส่วนในคดีแพ่ง ก็ดูรายงานเกี่ยวกับประเด็นในคดีนั้นเป็นเรื่องๆไปทั้งนี้ผู้พิพากษาสมทบควรตรวจดูคำฟ้องคำให้การและประเด็นข้อพิพาทในคดีนั้นก่อน

รายงานนี้เป็นข้อมูลเบื้องต้นที่จะต้องทราบเพื่อการซักถามอบรม พิจารณาและพิพากษาต่อไป ซึ่งถ้าปรากฏข้อเท็จจริงใหม่ก็อาจมีความเห็นต่างไปจากที่ปรากฏในรายงานได้

ผู้พิพากษาสมทบจะต้องมีสมุดโน้ตคดีไว้เพื่อจดข้อเท็จจริง และข้อสังเกตแต่ละคดีไว้สำหรับการปฏิบัติงานของตนทั้งเพื่อในคดีนี้และคดีต่อไป บางครั้งจะเสร็จคดี หรือจนกว่าเด็กหรือเยาวชนจะพ้นจากศาลนี้ไป

ในวันหนึ่ง ๆ ผู้พิพากษาสมทบมีหน้าที่ต้องพิจารณาคดี ก็ต้องอ่านรายงานของคดีเหล่านั้นทุกคดี เว้นแต่ที่อ่านแล้วในนัดก่อนและยังจดจำได้ก็ไม่ต้องอ่านซ้ำอีก

การออกนั่งพิจารณาคดี ให้ตามผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนซึ่งนั่งพิจารณาในห้องพิจารณาหรือบนบัลลังก์ แต่บางทีผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนต้องนั่งพิจารณาต่อเนื่องหลายคดี ผู้พิพากษาสมทบก็ขึ้นบัลลังก์ไปสมทบกับผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนตามที่เจ้าหน้าที่บัลลังก์มาเชิญ

เมื่อออกนั่งพิจารณานั้น ผู้พิพากษาสมทบเป็นตุลาการเต็มภาคภูมิ ซึ่งจะต้องรับผิดชอบต่อสิทธิเสรีภาพ สวัสดิภาพ อนาคตและทรัพย์สินของบุคคลที่เป็นคู่ความที่ปรากฏอยู่ต่อหน้า จึงต้องเป็นตัวของตัวเองในการซักถาม อบรมและสงเคราะห์ ตลอดจนแสดงความคิดเห็นในทางคดีต่อบุคคลรอบข้าง

ผู้พิพากษาสมทบจะนั่งพิจารณาโดยสง่าผ่าเผยและสุภาพ ใช้น้ำจามุนวล และพูดเสียงดังพอให้ได้ยินกันทั่ว คำพูดชัดเจน ฟังง่าย และเป็นมิตร ทำให้เกิดบรรยากาศอบอุ่นเสมือนเป็นเรื่องสงเคราะห์กันในครอบครัวมากกว่าที่จะเป็นบรรยากาศ แห่งความอึดอัดน่าเกรงกลัวและจะไม่มีการใช้ถ้อยคำอันไม่สมควร ในเชิงดูถูก ดูหมิ่น หมิ่นประมาท หรือเหยียดหยามบุคคลใด

การพิจารณาคดีจะต้องตั้งใจให้เป็นสมานธิ มีสติอยู่ด้วยหลักธรรมคือพรหมวิหาร 4 และอคติ 4 บริสุทธิ์ ยุติธรรม พร้อมทั้งจะเผชิญกับถ้อยคำ การแสดงออกเรื่องราวและเหตุการณ์ที่

อาจเกิดขึ้นโดยไม่คาดฝันตลอดเวลาด้วยความสุขุม คัมภีร์ภาพและต้องตัดจากโลกส่วนตัวภายนอก มาอยู่ที่การพิจารณาคดีนั้นเพียงอย่างเดียว

หากผู้พิพากษาสมทบต้องการซักถามพยาน คู่ความ หรือบุคคลใดในระหว่างสืบพยาน ควรจะได้หารือกับผู้พิพากษาก่อน เพื่อมิให้เป็นการเสียหายแก่รูปคดีของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

ถ้ามีความจำเป็นอย่างยิ่งทำให้ต้องลงจากบัลลังก์ชั่วคราว ก็ให้ขออนุญาตผู้พิพากษา ที่นั่งพิจารณาคดีด้วย หรือปรึกษากับผู้พิพากษาเพื่อขอให้เลื่อนการพิจารณาออกไปก่อน

ผู้พิพากษาสมทบมีหน้าที่ต้องรักษาความลับของคดีนั้นไว้ ตามที่ได้บัญญัติต่อหน้า อธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลางก่อนเริ่มปฏิบัติหน้าที่ ไม่ควรวิพากษ์วิจารณ์ เรื่องราวของคดีให้บุคคลอื่นทราบ

ในระหว่างคดีผู้พิพากษาสมทบ พึงหลีกเลี่ยงการนัดหมายกับเด็กหรือเยาวชน และ ผู้ปกครองของเด็กหรือเยาวชนนั้น เพื่อช่วยเหลือกันเป็นการส่วนตัวนอกศาลโดยไม่ใช้วิธีการของ ศาลหรือสถานพินิจตามกฎหมายเพราะอาจนำมาซึ่งข้อครหา อันทำให้เกิดความเสื่อมเสียแก่ ผู้พิพากษาสมทบได้

การพิจารณาพิพากษาคดีอาญา กรณีที่จำเลยรับสารภาพ ว่าได้กระทำความผิดจริง เมื่อผู้พิพากษาได้สอบถามจำเลยเสร็จแล้ว ผู้พิพากษาจะให้ผู้พิพากษาสมทบทำการอบรม การ อบรม เป็นศิลปะและพรสวรรค์ของผู้พิพากษาสมทบแต่ละบุคคล แต่หลักสำคัญคือ ต้องพูดอบรม ด้วยวาจาที่สุภาพกับจำเลยหรือผู้ปกครองของจำเลย แสดงความเมตตาต่อจำเลยโดยคำนึงถึง สวัสดิภาพ อนาคต ที่จะให้จำเลยได้รับการฝึกอบรมวิชาชีพ อบรมสั่งสอนและสงเคราะห์ เพื่อ การสำนึกผิด และกลับตัวเป็นพลเมืองดีต่อไป ซึ่งสาเหตุการกระทำผิด และแนะนำแก้ไขให้จำเลย ถ้าจำเลยประพฤติเสียหายเพราะผู้ปกครองมีส่วนผิด ก็ควรชี้แนะให้ผู้ปกครองแก้ไขด้วย และควร ให้ผู้ปกครองจำเลยได้แสดงความคิดเห็นที่จะป้องกันมิให้เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดอีก และสามารถ รับรองกับศาลได้ว่าจะไม่ให้เด็กหรือเยาวชนนั้นกระทำความผิดอีก

การอบรมจำเลยซึ่งเป็นเด็กหรือเยาวชนนั้นควรใช้คำพูดที่เข้าใจง่ายด้วยความเข้าใจ และ ตระหนักถึงสภาพแวดล้อมของเด็กหรือเยาวชนนั้น ซึ่งส่วนมากจะเป็นเด็กหรือเยาวชนที่มาจาก ครอบครัวที่บางจนแร้นแค้น การศึกษาน้อย อาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่ดีตลอดมา

ระหว่างการอบรม ไม่ควรพูดให้ความหวังจำเลยในทำนองว่าศาลจะรอการลงโทษหรือรอ การกำหนดโทษให้จำเลย เพราะการพิพากษานั้นจะต้องมาจากเสียงข้างมากขององค์คณะ 4 ท่าน เมื่อปรึกษากันทั้งคณะแล้ว ถ้ากลับเอาตัวไว้ฝึกอบรมก็ทำให้เกิดความสับสนแก่จำเลย และเมื่อ ศาลตัดสินแล้วก็ไม่ควรมีการอบรมอีก แต่ไม่ห้ามที่ผู้พิพากษาสมทบจะอธิบายวิธีการปฏิบัติตามคำ พิพากษาของศาลให้จำเลยและผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าใจ

ในกรณีที่จำเลยปฏิเสธว่าไม่ได้กระทำผิดตามฟ้อง ผู้พิพากษาสมทบไม่ต้องทำการอบรมใดๆ ทั้งสิ้น เพราะกฎหมายถือว่าจำเลยยังเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่ ในกรณีนี้ ศาลก็จะให้โจทก์นำพยานมาเบิกความเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลย บทบาทของผู้พิพากษาสมทบระหว่างการสืบพยานนี้มีความสำคัญมาก ผู้พิพากษาสมทบจะต้องตั้งใจฟังคำเบิกความของพยานฝ่ายโจทก์และฝ่ายจำเลยทุกปากให้เข้าใจ และให้โน้ตย่อความสำคัญของคำเบิกความของพยานทุกฝ่ายแต่ละปากไว้ เพราะเมื่อสืบพยานเสร็จสิ้นแล้ว ผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนท่านจะปรึกษาองค์คณะว่า จำเลยได้กระทำผิดตามฟ้องหรือไม่ ผู้พิพากษาสมทบจะได้ให้ความเห็นได้โดยละเอียดถี่ถ้วนจากการฟังคำเบิกความระหว่างสืบพยาน ถ้าจำเลยผิดตามฟ้อง ผู้พิพากษาจะปรับบทกฎหมายที่กำหนดโทษจำคุกหรือรอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษและเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นให้ส่งตัวไปฝึก และอบรมมีกำหนดเวลามากน้อยตามแต่องค์คณะจะเห็นสมควรร่วมกันตามเสียงข้างมาก

การพิจารณาพิพากษาคดีครอบครัว การพิจารณาพิพากษาคดีครอบครัวนั้น ไม่ว่าจะการพิจารณาคดีจะได้ดำเนินไปแล้วเพียงใด ให้ศาลพยายามเปรียบเทียบให้คู่ความได้ตกลงกัน หรือประนีประนอมกันในข้อพิพาทนั้น โดยคำนึงถึงความสงบสุขและดำรงอยู่ร่วมกันในครอบครัว เพื่อการนี้ให้ศาลคำนึงถึงหลักการดังต่อไปนี้เพื่อประกอบดุลพินิจด้วย คือ

1. การสงวน และคุ้มครองสถานภาพของการสมรสในฐานะที่เป็นศูนย์รวมของชายและหญิงที่สมัครใจเข้ามาอยู่กินด้วยกันฉันสามีภรรยา หากไม่อาจรักษาสภาพของการสมรสได้ ก็ให้การหย่าเป็นไปด้วยความเป็นธรรมและเสียหายน้อยที่สุด โดยคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของบุตรเป็นสำคัญ
2. การคุ้มครองและช่วยเหลือครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ขณะที่ครอบครัวนั้นต้องรับผิดชอบในการดูแลให้การศึกษาแก่บุตรที่เป็นผู้เยาว์
3. การคุ้มครองสิทธิของบุตร และส่งเสริมสวัสดิภาพของบุตรและ
4. หามาตรการต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือสามีภริยาให้ปรองดองกัน และปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่างกันเอง และกับบุตร

การจะไกล่เกลี่ยคดีแพ่งได้สำเร็จหรือไม่ น่าจะอยู่ที่ความเข้าใจต่อแก่ในข้อมูลในความรู้สึกแท้จริงของคู่ความและบุคคลที่เกี่ยวข้องและความร่วมมือร่วมใจกันของคู่ความ ทนายความ ผู้พิพากษาและผู้พิพากษาสมทบ

ถ้าเป็นคดีแพ่งที่เกี่ยวกับทรัพย์สิน หรือสถานภาพในทางครอบครัวของผู้เยาว์ เช่น ร้องขอทำนิติกรรมแทนผู้เยาว์ ขอเป็นผู้ปกครองผู้เยาว์ หรือขอให้พิพากษาเป็นบุตร เป็นต้น ก็ต้องคำนึงถึงผลประโยชน์สวัสดิภาพ และความสุขของผู้เยาว์ทั้งในปัจจุบัน และในอนาคตเป็นสำคัญ

การปรึกษาคดี เรื่องการปรึกษาคดี เมื่อการพิจารณาคดีเสร็จแล้ว ผู้พิพากษาจะเชิญผู้พิพากษาสมทบมาร่วมปรึกษาคดี กรณีนี้ ถ้าผู้พิพากษาสมทบได้ตั้งใจไต่ย่อคำเบิกความของพยานทุกปากของฝ่ายโจทก์และจำเลยไว้ครบถ้วนแล้ว ก็จะเป็นการสะดวกแก่การปรึกษาคดีโดยไม่มีปัญหาแต่ประการใด

เมื่อผู้พิพากษาสมทบบางท่านนั่งพิจารณาคดีที่สืบพยานมาเป็นเวลานาน แต่ตอนท้ายเกิดมีเหตุบางประการ ทำให้ต้องเปลี่ยนตัวผู้พิพากษาสมทบและคดีเสร็จลง กรณีนี้ถ้าจะให้ผู้พิพากษาสมทบคนใหม่ต้องไปปรึกษาผู้พิพากษาสมทบคนเก่าก็คงทำได้ยากเพราะการมาศาลต่างคนต่างมาตามวันรับเชิญ ถ้านัดมาก็คงเสียเวลา จึงเห็นสมควรให้ผู้พิพากษาสมทบคนใหม่มีโอกาสขอสำนวนมาดูคำเบิกความของพยานก่อนที่จะปรึกษาและลงความเห็น

คดีที่ศาลนัดสอบถามจำเลย และสามารถตัดสินได้ในวันนั้นและเป็นคดีจำเป็นต้องมีผู้พิพากษาสมทบเป็นองค์คณะ กรณีนี้จะมีผู้พิพากษาสมทบมาเป็นแฉ่ววันละ 2 ท่าน เพื่อคอยเป็นองค์คณะในคดีที่ขาดองค์คณะโดยเฉพาะ

เมื่อเสร็จการพิจารณาพิพากษาคดีแล้ว ผู้พิพากษาสมทบต้องสนใจ ลงชื่อในรายงานกระบวนการพิจารณา ชื่ออันดับ 1 และอันดับ 2 เป็นผู้พิพากษา อันดับ 3 และอันดับ 4 เป็นของผู้พิพากษาสมทบซึ่งชื่อของท่านใดจะเป็นอันดับ 3 หรือ 4 ให้ดูที่หน้าปกสำนวน และต้องอยู่รอคอยลงชื่อในคำพิพากษาให้เสร็จไปในวันพิจารณาคดีนั้น เพราะผู้พิพากษาจะต้องส่งสำนวนให้อธิบดีตรวจตามระเบียบในชั้นนี้

เจ้าหน้าที่จะเป็นผู้พิมพ์ร่างคำพิพากษา จากนั้นจะนำคำพิพากษาที่พิมพ์เสร็จแล้วมาวางไว้ที่โต๊ะในห้องผู้พิพากษาสมทบเป็นหน้าที่ของผู้พิพากษาสมทบ จะต้องตรวจดูว่ามีคดีที่ตนเองได้พิจารณาพิพากษาหรือไม่ ถ้ามีต้องรีบลงนาม 2 แถว ในคราวเดียวกัน คือที่ต้นฉบับ 1 แห่ง และที่สำเนาอีก 1 แห่ง

ถ้าผู้พิพากษาสมทบต้องการให้เจ้าหน้าที่ศาลค้นหาสำนวนคดีเพื่อลงนาม ผู้พิพากษาจะต้องจดหมายเลขคดีและวันนัดครั้งสุดท้ายให้แก่เจ้าหน้าที่ศาล เพื่อจะได้ง่ายและสะดวกรวดเร็ว

ในแต่ละวันที่ผู้พิพากษาสมทบได้รับเชิญมาศาลเพื่อเป็นคณะพิจารณาพิพากษาคดีนั้น ผู้พิพากษาสมทบจะต้องอยู่เพื่อปฏิบัติหน้าที่ โดยลงนามในรายงานกระบวนการพิจารณาคดี และในคำพิพากษาโดยครบถ้วนทุกคดีแล้ว ผู้พิพากษาสมทบจึงจะกลับได้

เนื่องจากการทำสำนวนก็ตี การสั่งคำฟ้อง คำร้อง คำขอ คำแถลง การจดบันทึกคำพยานรวมตลอดทั้งการร่างคำพิพากษา หรือคำสั่งก็ตีเป็นภาระหน้าที่ของผู้พิพากษาซึ่งเป็นผู้มีความรู้ทางกฎหมายโดยเฉพาะ และเป็นอำนาจหน้าที่ของผู้พิพากษานายเดี่ยวกระทำได้อยู่แล้ว ผู้พิพากษาสมทบเพียงแต่ร่วมเป็นองค์คณะกับผู้พิพากษารับทราบสำนวนคดีและรายงานของสถาน

พินิจ และออกนัยพิจารณาเพื่อฟังการพิจารณา ชักถามไถ่เกลี้ยเปรียบเทียบบรรมร่วมกับ ผู้พิพากษา และออกความเห็นพร้อมทั้งลงนาม ในรายงานกระบวนพิจารณา สัญญา ประนีประนอมยอมความ คำพิพากษาและคำสั่งที่ตัดสินคดีเท่านั้น ดังนั้นการดำเนินการซึ่งเป็น ภาระหน้าที่ ผู้พิพากษากะทำได้โดยลำพังดังกล่าว ซึ่งรวมทั้งการจดบันทึกข้อความหรือ การขีดเขียนอย่างใดลงในสำนวน ผู้พิพากษาสมทบจึงไม่ต้องกระทำ

หน้าที่ผู้พิพากษาสมทบเกี่ยวกับงานสงเคราะห์เด็กและเยาวชน

จรรยา ชีวิตโสภณ (2546 : 7) ได้กล่าวไว้ว่า งานสงเคราะห์เด็กและเยาวชน ผู้พิพากษา สมทบ นอกจากมีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาคดีอาญาที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิด และ คดีแพ่งที่ผู้เยาว์มีผลประโยชน์ส่วนได้เสียแล้ว ผู้พิพากษาสมทบจะต้องทำหน้าที่สงเคราะห์เด็กและ เยาวชนที่กระทำความผิดหรือเด็กหรือเยาวชนที่มีพฤติกรรมเสี่ยง มีแนวโน้มที่จะกระทำความผิดนั้น วัตถุประสงค์สำคัญก็เพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถกลับไม่อยู่ร่วมกับสังคมได้โดยไม่เป็นผู้ก่อ ปัญหาให้แก่สังคมอีก ทั้งต้องให้เด็กและเยาวชนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ตามสมควรแก่อัธ ภาวะ ภาระเช่นนี้คงใช้การอบรมสั่งสอนแต่เพียงอย่างเดียวจะไม่เพียงพอ ต้องมีโครงการสงเคราะห์ อบรมอย่างต่อเนื่องและเหมาะสมนับตั้งแต่ก้าวแรกที่เด็กและเยาวชนก้าวสู่ระบบของศาลเยาวชน และครอบครัว และต้องมีโครงการรองรับ แม้เด็กและเยาวชนนั้นจะได้รับการปล่อยตัวไปแล้วก็ตาม

ในพื้นที่แต่ละพื้นที่ ปัญหาที่เป็นสาเหตุสำคัญ ทำให้เด็กและเยาวชนกระทำความผิดนั้นคง จะแตกต่างกันออกไป แต่ก็คงมีหลาย ๆ ส่วนที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกัน โครงการต่าง ๆ ที่จัดขึ้น เพื่อสงเคราะห์เด็กและเยาวชนจึงต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับสภาพเด็ก และสภาพพื้นที่

ในปี 2540 ได้มีการร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ทั้งหมด เพื่อเป็นพื้นฐานสำคัญในการปฏิรูปการ เมือง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้แยกศาลยุติธรรมออกเป็นองค์กร อิสระ ไม่สังกัดกระทรวงยุติธรรมต่อไป ศาลยุติธรรมมีงานบริหารงานบุคคล การงบประมาณเป็น ของตนเอง และต่อมาได้มีการยกฐานะสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนขึ้นเป็นกรม แต่ให้ไป สังกัดกระทรวงยุติธรรม แต่ถึงแม้ศาลยุติธรรม จะไม่มีสถานพินิจเป็นหน่วยงานของตน ก็ไม่มีผลลบ ล้างเจตนารมณ์ของกฎหมายที่บัญญัติให้มีผู้พิพากษาสมทบเป็นองค์คณะในการพิจารณาพิพากษา คดีเยาวชนและครอบครัว เพราะเมื่อพิจารณาวัตถุประสงค์คุณสมบัติของผู้พิพากษาสมทบที่ กฎหมายกำหนด วิธีการอบรมและวาระการดำรงตำแหน่ง ของผู้พิพากษาสมทบให้ต้องแท้แล้ว จะ เห็นหน้าที่ที่เป็นหลัก และสำคัญอย่างยิ่งของผู้พิพากษาสมทบว่า แท้จริงแล้วสังคมต้องการประสพ การณ์ ความรู้ ความสามารถ ของผู้ที่ประสบความสำเร็จในชีวิตครอบครัวและมีประสบการณ์ความรู้ เรื่องเด็กและเยาวชนเป็นอย่างดี นำความรู้และความสามารถมาช่วยเหลือสงเคราะห์เด็กและ

เยาวชนที่มีปัญหา ให้สามารถกลับตัวเป็นพลเมืองดี เป็นกำลังที่สำคัญของประเทศชาติต่อไปในอนาคต มากกว่าจะต้องการความรู้ ความสามารถ ในการช่วยเหลือด้านพิจารณาคดี ฉะนั้น การจะกระทำในหน้าที่ดังกล่าวให้บรรลุวัตถุประสงค์ คงใช้เวลาเพียงสอบถามข้อเท็จจริงและอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชนเฉพาะในช่วงเวลาที่มาพิจารณาพิพากษาคดี ซึ่งเป็นเวลาสั้น ๆ คงจะไม่เพียงพอ และไม่สามารถแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนให้เป็นคนดีตามความมุ่งหมายของการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวได้

ตัน เวทไว (2536 : 89) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้พิพากษาสมทบจะต้องทำหน้าที่สงเคราะห์ด้วย โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม จะมีคำสั่งแต่งตั้ง ให้ผู้พิพากษาสมทบดำรงตำแหน่งกรรมการสงเคราะห์เด็กและเยาวชนอีกด้วย มีอายุตามวาระของการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาสมทบ 3 ปี

งานสงเคราะห์เด็กและเยาวชน เป็นงานที่ต้องใช้เงินมากงบประมาณแผ่นดินมีไม่เพียงพอที่จะสงเคราะห์ให้เด็กและเยาวชนได้เรียนวิชาสามัญและฝึกวิชาชีพได้โดยสมบูรณ์

ศาลเยาวชนและครอบครัวแต่ละแห่งจึงต้องพยายามช่วยตัวเองด้วยการจัดตั้งมูลนิธิสงเคราะห์เด็กขึ้นโดยผู้พิพากษาสมทบจะต้องรณรงค์หาเงินมาสมทบทุนมูลนิธิตลอดเวลา เพื่อให้มูลนิธิมีทุนมากดอกเบียดจะได้เพียงพอใช้สำหรับการสงเคราะห์ให้เด็กและเยาวชนได้เรียนวิชาสามัญและฝึกวิชาชีพ เพราะอุปกรณ์ฝึกวิชาชีพต้องใช้เงินมาก วิชาชีพต่าง ๆ ที่จัดให้เด็กได้ฝึกหัดมีความรู้เพื่อจะได้นำไปใช้ประกอบอาชีพ เมื่อได้รับการปลดปล่อยแล้ว ได้แก่ ช่างไม้ ช่างปูน ช่างเชื่อม ช่างตัดผม ช่างซ่อมเครื่องทำความเย็น ช่างพิมพ์ เกษตร ช่างเครื่องยนต์ ช่างตัดเย็บเสื้อผ้า ช่างไฟฟ้า ช่างประปา ช่างศิลปหัตถกรรม ช่างตัดเย็บรูป ช่างเครื่องปั้นดินเผา อาหาร และโภชนาการ ประดิษฐ์ดอกไม้แห้ง ดนตรีสากล และดนตรีไทย การผลิตซีเมนต์บล็อกล ฯลฯ

โครงการของศาลเยาวชนและครอบครัว ศาลเยาวชนและครอบครัวมีโครงการที่จะต้องจัดทำหลายโครงการ ซึ่งผู้พิพากษาสมทบจะเป็นผู้เข้าไปสนับสนุนช่วยเหลือหรือเป็นผู้ดำเนินการในโครงการเหล่านี้โครงการเดียวหรือหลายโครงการอันเป็นหน้าที่อีกประการหนึ่งด้วยเช่น โครงการต่อไปนี้

1. โครงการขยายสถานฝึกและอบรมของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กลางทั้ง 4 แห่ง ในกรุงเทพมหานคร คือ บ้านกรุณา บ้านมุกดา บ้านอุเบกขา และบ้านเมตตา ไปที่ตำบลคลองโยง อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ซึ่งมีที่ดินอยู่แล้วประมาณ 200 ไร่เศษ เนื่องจากสถานที่ฝึกและอบรมเดิมทั้ง 4 แห่ง สถานที่คับแคบ ไม่เพียงพอแก่การใช้เป็นนอนนอน ไม่เพียงพอในการขยายหน่วยวิชาสามัญ และหน่วยฝึกวิชาชีพแก่เด็กและเยาวชนที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี

สำหรับสถานฝึกและอบรมเดิม มีโครงการใช้เป็นสถานที่สงเคราะห์ภายหลังที่เด็กและเยาวชนพ้นจากการฝึกอบรมไปแล้วเพราะเด็กและเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัวไปจำนวนมาก ขาดที่พึ่งไม่มีที่อยู่อาศัย บางคนขาดความชำนาญในวิชาชีพ ไม่อาจหางานทำภายนอก รวมทั้งบางรายไม่มีที่อยู่อาศัย ขาดความชำนาญในวิชาชีพที่จะประกอบอาชีพต่อไป จำเป็นต้องพักในสถานสงเคราะห์ภายหลังปล่อยไปพลางก่อน

โครงการนี้กำลังติดต่อขอรับความช่วยเหลือจากประเทศญี่ปุ่น ซึ่งอยู่ในระหว่างการศึกษาความเป็นไปได้ เพื่อดำเนินการจนสำเร็จตามโครงการ

2. โครงการเยียวยาเด็กและเยาวชนที่ศาลมีคำสั่งให้รับการคืออบรมที่สถานฝึก อบรมเพื่อให้เด็กและเยาวชนได้รับความอบอุ่น ไม่รู้สึกว่าเหวหรือถูกทอดทิ้งจากสังคมภายนอก สังคมภายนอกให้การยอมรับว่าเด็กและเยาวชนที่หลงผิดมิใช่อาชญากร สถานฝึกและอบรม มีโชค ด้วย การนำความรักความเห็นใจ ความเมตตาจากบุคคลภายนอกสู่เด็กและเยาวชน ด้วยการชักนำผู้มีฐานะ ผู้ใจบุญ ผู้มีจิตเมตตา เข้าเยี่ยมเยียน ให้กำลังใจ เลี้ยงอาหารหรือมอบสิ่งของเครื่องใช้ ที่จำเป็นแก่เด็กและเยาวชนในโอกาสต่าง ๆ ที่จะทำให้ จัดให้เด็กและเยาวชนไปทัศนศึกษาตามสถานที่ต่าง ๆ ที่นำศึกษาทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด

3. โครงการอบรมศีลธรรมและจริยธรรม แก่เด็กและเยาวชนในสถานฝึกและอบรมเพื่อพัฒนาจิตใจของเด็กและเยาวชนให้เป็นผู้มีจิตใจดีงาม โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิในด้านศาสนา จากองค์กรศาสนาต่าง ๆ เป็นวิทยากร ให้ความรู้ในด้านศีลธรรม จริยธรรม แก่เด็กและเยาวชนอย่างต่อเนื่อง

4. โครงการส่งเด็กและเยาวชนไปรับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาไปกลับ ยังสถานศึกษา นอกสถานฝึกและอบรม

5. โครงการส่งเด็กและเยาวชนไปฝึกงานวิชาชีพประเภทไปกลับยังสถานประกอบการวิชาชีพต่าง ๆ นอกสถานฝึกและอบรม

6. โครงการสงเคราะห์เด็กและเยาวชนที่พ้นจากการฝึกอบรมแล้ว ไปอยู่กับครอบครัวเดิม หรือประกอบอาชีพในสถานที่ต่าง ๆ

7. โครงการสงเคราะห์เด็กและเยาวชน ที่อยู่ระหว่างการคุมประพฤติ ซึ่งนักเรียนที่มีผลการเรียนดีแต่ยากจน หรือเป็นผู้มีความพากเพียรมุ่งมั่นในการประกอบอาชีพ แต่ขัดทุนทรัพย์

8. โครงการบริการสังคม ให้เด็กและเยาวชนที่อยู่ระหว่างคุมประพฤติทำงานบริการสังคมช่วยเหลือสังคม เช่นทำความสะอาดสถานที่ราชการ จัดเก็บเอกสาร เป็นการฝึกให้ผู้ถูกคุมประพฤติช่วยเหลือสังคม มีน้ำใจต่อผู้อื่น ทำให้สร้างเสริมสังคมน่าอยู่

9. โครงการจัดหาเงินเข้ากองทุนมูลนิธิ ช่วยเหลือเด็กและเยาวชนของศาลเยาวชนและครอบครัว ทุกแห่ง

10. โครงการประชาสัมพันธ์เป็นการป้องกันการกระทำความผิด อันเกิดจากเด็ก หรือเยาวชน ด้วยการรณรงค์ต่อต้านการสูบบุหรี่ เสพยาเสพติดให้โทษ ตลอดจนเสพลสิ่งมีนเมาทุกชนิดให้ประชาชนทั่วไปได้รับทราบถึงผลร้ายที่เกิดจากการเสพยาเสพติดให้โทษ ตลอดจนการเสพลสิ่งมีนเมาทุกชนิด ให้รู้ถึงผลร้ายที่เกิดจากการเสพยาเสพติดให้โทษต่าง ๆ ด้วยการโฆษณาประชาสัมพันธ์ด้วยสื่อต่าง ๆ ทั้งจากวิทยุ โทรทัศน์ ทั้งนี้ด้วยความร่วมมือของสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย

นอกจากโครงการเหล่านี้ ยังมีโครงการอาสาสมัครคุมประพฤติกระทรวงยุติธรรมซึ่งเป็นโครงการร่วมกับกรมคุมประพฤติ ซึ่งมีอาสาสมัครคุมประพฤติผู้มีความสำคัญในการให้การช่วยเหลือแก้ไขผู้ถูกคุมประพฤติ ตามที่พนักงานคุมประพฤติมอบหมายให้ด้วยการไปเยี่ยมผู้ถูกคุมประพฤติเดือนละครั้ง แล้วรายงานผลการคุมประพฤติให้ทราบ ตามที่อาสาสมัครคุมประพฤติได้ดำเนินการให้การช่วยเหลือ สงเคราะห์ แก้ไขฟื้นฟูผู้ถูกคุมประพฤติ ปีหนึ่ง ๆ เป็นจำนวนร้อยราย เฉพาะในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง อาสาสมัครคุมประพฤติได้ช่วยเหลือผู้ถูกคุมประพฤติจำนวน 800 รายเศษ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยบทบาทหน้าที่ของผู้พิพากษาสมทบในศาลเยาวชนและครอบครัว รุจิราภรณ์ จุณณานนท์ (2535 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาถึงบทบาทของผู้พิพากษาสมทบในศาลเยาวชนและครอบครัว ดังนี้

ผู้พิพากษาสมทบ คือบุคคลธรรมดาซึ่งได้รับการคัดเลือกตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง และมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง โดยมีอำนาจหน้าที่เป็นองค์คณะพิจารณาพิพากษาคดีในศาลเยาวชนและครอบครัว ทั้งในคดีอาญาและในคดีแพ่ง รวมทั้งคดีตามกฎหมายอื่นที่ถือเป็นความผิดอาญาร่วมกับผู้พิพากษาประจำ ซึ่งต้องมีคุณสมบัติครบถ้วนตามกฎหมายกำหนดไว้

ผู้พิพากษาสมทบ ดำรงตำแหน่งคราวละ 3 ปี แต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งผู้พ้นจากตำแหน่งไปแล้ว ให้ดำรงตำแหน่งต่อไปอีกได้

หน้าที่ของผู้พิพากษาสมทบ ในฐานะและหน้าที่ของผู้พิพากษาสมทบ เริ่มขึ้นตั้งแต่ผู้พิพากษาสมทบได้ปฏิบัติงานตัวต่อหน้าอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลางหรือผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัวที่ตนจะเข้าสังกัดว่า จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงธรรม และรักษาความลับในราชการ หน้าที่ของผู้พิพากษาสมทบแบ่งแยกออกได้เป็น 2 ประการ คือ

1. หน้าที่ตามกฎหมาย ได้แก่ การเข้าร่วมเป็นองค์คณะพิจารณาพิพากษาคดีในศาลเยาวชนและครอบครัวทุกศาล กฎหมายกำหนดให้มีผู้พิพากษาและผู้พิพากษาสมทบ ตามจำนวนที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมกำหนด และยังกำหนดให้ศาลเยาวชนและครอบครัวต้องมีผู้พิพากษาไม่น้อยกว่า 2 คน และผู้พิพากษาสมทบอีก 2 คน ซึ่งอย่างน้อยคนหนึ่งต้องเป็นสตรี จึงเป็นองค์คณะพิจารณาคดีได้ ส่วนการทำคำพิพากษาหรือคำสั่ง จะต้องทำโดยองค์คณะพิจารณาคดีอีกหลายคน คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นจะต้องบังคับคะแนนเสียงข้างมากของผู้พิพากษา และผู้พิพากษาสมทบที่เป็นองค์คณะพิจารณาคดีนั้น

หน้าที่ในการพิจารณาคดีในศาลเยาวชนและครอบครัวนั้น ผู้พิพากษาสมทบจะนั่งพิจารณาคดีในเรื่องใดนั้น เป็นอำนาจของอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง หรือผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัว แล้วแต่ว่าจะเป็นผู้พิพากษาสมทบในศาลใด เป็นผู้กำหนดเวร ซึ่งผู้พิพากษาสมทบคนนั้นจะต้องปฏิบัติกร โดยปกติเป็นที่เข้าใจว่าเป็นการกำหนดให้เป็นองค์คณะในคดีเรื่องนั้น เมื่อกำหนดให้เป็นองค์คณะในคดีเรื่องใดแล้ว ก็จะต้องนั่งพิจารณาคดีเรื่องนั้นต่อไปจนกว่าจะเสร็จ ซึ่งอาจจะแล้วเสร็จในวันที่นั่งพิจารณาคดีนั้นเอง หรืออาจจะมีการเลื่อนการพิจารณาคดีเรื่องนั้นไปในวันอื่น แต่ถ้าผู้พิพากษาสมทบผู้นั้นเจ็บป่วยหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่น ไม่สามารถมานั่งพิจารณาคดีเป็นองค์คณะได้ตามกำหนดวันนัดพิจารณา อธิบดีผู้พิพากษาศาล เยาวชนและครอบครัวกลาง หรือผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัว ก็พกำหนดให้ผู้พิพากษาสมทบคนอื่นเข้าปฏิบัติหน้าที่เป็นองค์คณะแทน เมื่อได้มีการกำหนดให้ผู้พิพากษาสมทบคนใดเป็นองค์คณะในการพิจารณาคดีเรื่องใดแล้ว ก็จะต้องเป็นองค์คณะในการพิพากษาคดีเรื่องนั้นด้วย

2. หน้าที่อื่น ๆ นอกจากการปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดไว้แล้ว บุคคลผู้ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาสมทบ ยังมีหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือในกิจการงานด้านต่าง ๆ ของศาลเยาวชนและครอบครัวอย่างเต็มสติกำลังความสามารถ สมดังความปรารถนาของศาลเยาวชนและครอบครัวที่ต้องการให้ผู้พิพากษาสมทบเป็นบุคคลที่เหมาะสมเข้ามาช่วยเหลืองานศาลเยาวชน

และครอบครัว อันจะเป็นประโยชน์แก่เด็กและเยาวชนยิ่งขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากการดำเนินงานให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวขึ้นนั้น จำเป็นต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดู การฝึกฝนวิชาชีพ นอกจากจะอาศัยงบประมาณแผ่นดินส่วนหนึ่งแล้ว สารคดีเด็กฯ แต่ละแห่งยังต้องพยายามช่วยตัวเอง ด้วยการจัดตั้งมูลนิธิสงเคราะห์เด็กและเยาวชนขึ้น ควบคู่ไปกับการเปิดดำเนินงานของศาลคดีเด็กฯ แต่ละแห่งไปพร้อมกันด้วย เพื่อนำดอกผลมาใช้จ่ายการดำเนินงานในส่วนนี้จำเป็นจะต้องได้รับความร่วมมือ และความช่วยเหลือจากผู้พิพากษาสมทบเป็นอย่างมาก

มูลนิธิสงเคราะห์เด็กและเยาวชน จัดตั้งขึ้นเพื่อหารายได้มาใช้ให้เพียงพอในการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1. เพื่อดำเนินการสงเคราะห์เด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนในด้านของสวัสดิการ การศึกษาอบรม การฝึกวิชาชีพ ตลอดจนกรรหางานอาชีพ
2. เพื่อร่วมมือและประสานงานกับหน่วยงานราชการ และองค์กรต่าง ๆ รวมทั้งเอกชนในการสงเคราะห์เด็กและเยาวชนดังกล่าว
3. เพื่อสงเคราะห์เด็กและเยาวชนที่ได้รับการปลดปล่อยจากสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ให้ได้มีโอกาสได้รับการศึกษาอบรม หรือประกอบวิชาชีพ
4. เพื่อดำเนินงานด้านการให้ที่อยู่อาศัย และเลี้ยงดูชั่วคราวแก่เด็กและเยาวชนที่ได้รับการปลดปล่อยจากสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ทั้งนี้ไม่เกี่ยวกับการเมือง

ผู้พิพากษาสมทบ จะจัดตั้งคณะกรรมการของคณะฯ ประกอบด้วยประธานกรรมการ รองประธาน เภรบุญยึก เลขานุการ นายทะเบียน ประชาสัมพันธ์ กรรมการต่าง ๆ และจัดแบ่งงานให้ผู้พิพากษาสมทบทุกคนรับผิดชอบสอดส่องดูแลความเป็นอยู่ เยี่ยมเยียน สงเคราะห์ อบรมเลี้ยงดู ให้ความบันเทิง การกีฬา ในโอกาสต่าง ๆ แก่เยาวชนที่อยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนในเขตอำนาจที่ตนสังกัดอยู่ เช่น ในส่วนกลางคือในกรุงเทพฯ มีบ้านปรางค์ ซึ่งเป็นสถานแรกรับและฝึกอบรมเยาวชนหญิง ตั้งอยู่ที่ปากคลองตลาดใกล้กับโรงเรียนราชินี บ้านเมตตา เป็นบ้านแรกรับเยาวชนชาย ที่ถนนแจ้งวัฒนะ

บ้านกรุณา บ้านมุกดา บ้านอุเบกขา ตั้งอยู่ที่บางนาเป็นสถานที่กักและฝึกอบรมเยาวชนชาย ผู้พิพากษาสมทบกลุ่มใด ที่รับผิดชอบสอดส่องดูแลความเป็นอยู่เยาวชนแต่ละบ้าน จะเข้าไปเยี่ยมถามทุกข์สุข นำอาหารไปเลี้ยงในโอกาสต่าง ๆ เช่น วันเกิด วันปีใหม่ วันเฉลิมพระชนมพรรษา ไปร่วมงานการศึกษา จัดชุมนุมเยาวชนสัมพันธ์ จัดให้มีการฝึกอบรมเป็นพิเศษ งานบันเทิงบ้าง ฯลฯ การเข้าไปในวาระต่าง ๆ ที่เหมาะสมแล้ว จะทำความอบอุ่นและความเข้าใจแก่

เยาวชนนั้นอย่างมาก ทั้งจะรู้ปัญหาข้อขัดข้อง ความต้องการการสนับสนุน การทำงานของเจ้าหน้าที่ของสถานฝึกอบรมและสถานที่กักกันว่า เหมาะสม เข้มงวด หย่อนยาน เป็นผลดีแก่เยาวชนมากน้อยแค่ไหน

สรุป บทบาทของผู้พิพากษาสมทบในศาลเยาวชนและครอบครัว ดังงานวิจัยของ รุจิราภรณ์ จุณณานนท์ จะเห็นว่า ผู้พิพากษาสมทบถือว่าเป็นตุลาการ มีอำนาจหน้าที่เป็นองค์คณะพิจารณา พิพากษาคดีได้อย่างเต็มที่ เช่นเดียวกับกับผู้พิพากษาประจำของศาล ในฐานะที่ผู้พิพากษาสมทบมีหน้าที่เป็นองค์คณะร่วมพิจารณาพิพากษาคดี โดยออกนั่งพิจารณาอย่างผู้พิพากษาตั้งแต่เริ่มแรก จนการอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งเสร็จ จึงต้องวางตัวและปฏิบัติตนอย่างผู้พิพากษา โดยมีหน้าที่สร้างศรัทธา ความเชื่อถือไว้วางใจการประสาทความยุติธรรม ทั้งในฐานะที่เป็นสถาบันและตัวบุคคลด้วย ผู้พิพากษาสมทบย่อมต้องยึดถืออุดมการณ์เช่นเดียวกับผู้พิพากษา โดยจักต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เทียงธรรม ปราศจากอคติ ผู้พิพากษาสมทบต้องให้ข้อคิดเห็นของกันและกัน ละวางเสียซึ่งอคติทั้งปวง หากมีเหตุที่จะถึงถอนตัวจากการนั่งพิจารณาคดีเรื่องใด อันอาจทำให้การพิจารณาคดีนั้นเสียความยุติธรรม ก็ต้องแจ้งให้ผู้พิพากษาทราบ และต้องรักษาความลับของราชการ

นอกจากผู้พิพากษาสมทบจะได้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายอย่างครบถ้วนแล้ว บุคคลผู้ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาสมทบบังคับให้ให้ความช่วยเหลือในกิจการงานด้านต่าง ๆ ของศาลเยาวชนและครอบครัว สมดังเจตนารมณ์ของศาลเยาวชนและครอบครัว ที่ต้องการให้ได้บุคคลที่เหมาะสมเข้ามาช่วยเหลืองานของศาลเยาวชนและครอบครัว อันจะเป็นประโยชน์แก่เด็กและเยาวชนมากที่สุด การจะดำเนินงานให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนหรือศาลเยาวชนและครอบครัวขึ้นนั้น จำเป็นจะต้องใช้เงินเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะค่าใช้จ่ายในค่างเลี้ยงดู การ อบรมสั่งสอนวิชาสามัญ การฝึกฝนวิชาชีพ ตลอดจนการติดตามช่วยเหลือดูแลหลังจากการปลดปล่อยเยาวชนไปแล้ว ซึ่งเงินช่วยจากงบประมาณแผ่นดินของทางราชการไม่เพียงพอ ศาลคดีเด็กและเยาวชนแต่ละแห่งต้องพยายามช่วยตัวเองด้วยการจัดตั้งมูลนิธิสงเคราะห์เด็กและเยาวชนขึ้น เพื่อนำดอกผลมาใช้จ่ายสมทบในการให้การศึกษาอบรมต่าง ๆ และการสงเคราะห์ภายหลังปลดปล่อย ซึ่งการดำเนินงานในส่วนนี้ผู้พิพากษาสมทบในศาลคดีเด็กและเยาวชนแต่ละแห่งจะต้องเป็นกำลังสำคัญของศาลนั้น ๆ ในการให้ความช่วยเหลือและร่วมมือในการหารายได้ เผยแพร่ความรู้แก่ประชาชนทั่วไป ญาติสนิทมิตรสหายและองค์กรสงเคราะห์ต่าง ๆ ในการดำเนินงานของศาลคดีเด็กและเยาวชนหรือศาลเยาวชนและครอบครัว ว่ามีความมุ่งหมายอย่างแน่ชัดในการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชน โดยทางให้ความช่วยเหลือสงเคราะห์ให้เด็กและเยาวชนที่หลงผิด ให้กลับตนเป็นพลเมืองดี และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ มากกว่าที่จะมุ่งลงโทษ ตลอดจนให้เด็กและ

เยาวชนได้รับความคุ้มครองในผลประโยชน์ส่วนได้เสียที่พึงมีพึงได้ ปรับปรุงคุณภาพและส่งเสริมค่านิยมและความรับผิดชอบต่อสังคมของเด็กและเยาวชน ลดปัญหาความแตกแยกของครอบครัว และลดปัญหาเด็กและเยาวชนที่เกิดจากครอบครัวที่ไม่ปกติสุข

ในการให้ความสงเคราะห์แก่เด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิด ของศาลเยาวชนและครอบครัว ดำเนินงานแตกต่างไปจากงานสังคมสงเคราะห์โดยทั่ว ๆ ไป ทั้งของภาครัฐบาลและเอกชนอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะการให้การสงเคราะห์ของศาลเป็นงานที่มีลักษณะการให้บริการแก่เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ซึ่งมีปัญหามากมาย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม ตลอดจนศีลธรรม ลักษณะงานนอกจากจะให้บริการในด้านแก้ไข การป้องกัน และการช่วยเหลือในด้านวัตถุแล้ว ยังจำเป็นจะต้องให้ความช่วยเหลือฟื้นฟูสมรรถภาพของเด็กและเยาวชน ให้เขาปรับปรุงตนเอง ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ตลอดจนสังคมใหม่ เพื่อให้เด็กและเยาวชนเหล่านั้นสามารถกลับตัวเป็นผลเมืองดี และสามารถดำรงชีพอยู่ในสังคมได้โดยปกติสุข นอกจากนี้ยังเป็นการป้องกันปัญหาที่จะนำไปสู่การกระทำผิดซ้ำอีกด้วย

ศาลเยาวชนและครอบครัว นอกจากจะมีผู้พิพากษาสมทบเป็นกำลังสำคัญในการให้ความช่วยเหลือในกิจการงานด้านต่าง ๆ อย่างเต็มลัดก็ถึง ความสามารถแล้ว ยังต้องการให้บุคคลอื่น ๆ เช่นท่านทั้งหลายผู้มีจิตกุศลแลเห็นความสำคัญในการช่วยเหลือสงเคราะห์เด็กและเยาวชนที่หลงผิด ให้กลับตัวเป็นพลเมืองดี ได้กรุณาให้ความร่วมมือช่วยเหลือสงเคราะห์ด้วยกำลังความสามารถของท่านโดยได้สละตัวลึงทรัพย์ ให้เครื่องมือ เครื่องใช้ อุปกรณ์การศึกษา อุปกรณ์การศึกษา สมัครเข้ามาเป็นผู้พิพากษาสมทบ สมัครเป็นอาสาสมัครสังคมสงเคราะห์ เป็นวิทยากรให้ความรู้ต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ หรือจัดการอบรมพิเศษอื่นใด ทุกสิ่งทุกอย่างที่จะเป็นประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชนแล้ว จะนับว่าเป็นบุญคุณ และเป็นการช่วยเหลืองานของศาลเยาวชนและครอบครัว ให้บรรลุสมดังความมุ่งหมายได้ทั้งสิ้น

งานวิจัยต่างประเทศ

ซันจา คูนแจค อีฟโกวี (Sanja Kutnjak Ivkovi , 2003 : 93 – 122) ได้กล่าวถึงการเรียนรู้ ความพิเศษและการช่วยเหลือสนับสนุน ของศาลยุติธรรม ในรูปแบบผู้พิพากษาสมทบ ซึ่งถือเป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับศาลยุติธรรมโดยผ่านการตรวจสอบคุณภาพ และประวัติโดยละเอียด เหตุผลที่ชี้ให้เห็นถึงระบบความเป็นธรรมของกระบวนการพิจารณาคดีของศาล คือการมองเห็นถึงความสำคัญของการมีหลักฐานที่พร้อมเพรียงและแน่นอนมากกว่าการให้ความช่วยเหลือ ให้ความสนับสนุน ซึ่งเป็นบทบาทหน้าที่ของผู้พิพากษาและผู้พิพากษาสมทบที่จะต้องให้ความเป็นธรรมแก่คู่กรณีทั้งหมด แม้กระทั่งการแสดงความคิดเห็น การอบรมสั่งสอน แง่คิดแก่เด็กและเยาวชนของ

ผู้พิพากษาสมทบในกระบวนการพิจารณา เป็นการกระทำที่เด็ดขาดและแน่นอน ถือเป็นรูปแบบที่สำคัญของกระบวนการศาลยุติธรรม

กรอบความคิดในการวิจัย

หลังจากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้ว ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของผู้พิพากษาสมทบว่า เป็นผู้ที่ต้องเสียสละทั้งกำลังกายกำลังใจและกำลังทรัพย์ เพื่อทำงานให้กับส่วนรวมด้วยจิตวิญญาณ โดยยึดหลักจริยธรรม จรรยาบรรณการทำงานให้ถูกต้องตามกฎหมายระเบียบ วินัย และคำนึงถึงสิทธิเด็กเป็นบรรทัดฐานในการปฏิบัติหน้าที่ เพราะฉะนั้นหน้าที่การงานใดก็ตามที่กระทำด้วยความตั้งใจจริง กระทำด้วยความเต็มใจและผูกพันจนประสบความสำเร็จผลที่ได้มักจะสัมฤทธิ์ผลเสมอ ผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะทราบถึงสาเหตุของการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาสมทบที่ทำงานด้วยความตั้งใจจริงและอยู่ในกฎระเบียบตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น และเกิดประโยชน์แก่สังคมในส่วนรวมโดยไม่ได้หวังผลตอบแทนใด ๆ ทั้งสิ้น จนกระทั่งเด็กและเยาวชนเป็นคนดีได้ในสังคม ประกอบกับผู้วิจัยได้สร้างกรอบความคิดในการวิจัยขึ้น เพื่อเพิ่มแนวทางการศึกษาบทบาทหน้าที่ของผู้พิพากษาสมทบ ให้ความชัดเจนยิ่งขึ้น ตามกรอบแนวคิดในการวิจัยโดยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษามอบหมายหน้าที่ ของผู้พิพากษาสมทบในศาลเยาวชนและครอบครัว ภาค 6

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบที่เหมาะสม สำหรับนำไปใช้พัฒนามอบหมายหน้าที่ของผู้พิพากษาสมทบในศาลเยาวชนและครอบครัว ภาค 6

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนามอบหมายหน้าที่ ของผู้พิพากษาสมทบในศาลเยาวชนและครอบครัว ภาค 6

กระบวนการวิจัยและการพัฒนา

ขั้นตอนที่ 1

การศึกษายุทธศาสตร์ของผู้นำที่ผู้พิพากษาสมทบในศาลเยาวชนและครอบครัวภาค 6

- ตัวแปรอิสระ
1. เพศ
 2. วุฒิการศึกษา
 3. ประสบการณ์
 4. หน่วยงาน

ตัวแปรตาม

ยุทธศาสตร์ของผู้นำที่ผู้พิพากษาสมทบในศาลเยาวชนและครอบครัวภาค 6 ใน 4 ด้าน

1. ยุทธศาสตร์ในการพิจารณาพิพากษาคดี
2. ยุทธศาสตร์ในการสงเคราะห์เด็กและเยาวชน
3. ยุทธศาสตร์ในการร่วมกิจกรรมกลุ่ม
4. หน้าที่ในการดำรงตน

ขั้นตอนที่ 2

การสร้างรูปแบบที่เหมาะสม

ขั้นตอนที่ 3

การพัฒนาแบบอย่างที่เหมาะสม

ตัวแปรอิสระ

1. เอกสารประกอบการอบรมพัฒนาแบบอย่างของผู้นำที่ผู้พิพากษาสมทบในศาลเยาวชนและครอบครัวภาค 6
2. แบบทดสอบการพัฒนาแบบอย่างของผู้นำที่ผู้พิพากษาสมทบในศาลเยาวชนและครอบครัวภาค 6

ตัวแปรตาม

ผลของการพัฒนาแบบอย่างของผู้นำที่ผู้พิพากษาสมทบในศาลเยาวชนและครอบครัวภาค 6

ผลของการพัฒนา

- ผู้เข้ารับการพัฒนา มีบทบาทเหมาะสมยิ่งขึ้น
- เป็นรูปแบบตัวอย่างที่ใช้ในการพัฒนา